

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
2015

Sanni Salonen

ESI- JA ALKUOPETUKSEN VÄLISEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN PIISPANLÄHTEEN LASTENTALOSSA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuori- ja perhetyö

Toukokuu 2015 | 43+20

Johanna Gadd

Sanni Salonen

ESI- JA ALKUOPETUKSEN VÄLISEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN PIISPANLÄHTEEN LASTENTALOSSA

Tämän kehittämishankkeen tehtävänä oli tuottaa toimintamalli esi- ja alkuopetuksen väliseen yhteistyöhön Piispanlähteen lastentalossa. Kehittämishankkeen tarve nousi lastentalon esiopettajilta, jotka kokivat, että yhteistyö vaatisi toimiakseen entistä selkeämpiä toimintakäytäntöjä. Lisäksi yhteistyön käytännön toteuttamiseen kaivattiin uusia ideoita. Kehittämishanke toteutettiin Piispanlähteen lastentalossa Kaarinassa aikavälillä marraskuu 2014 – huhtikuu 2015. Piispanlähteen lastentalo on syksyllä 2012 toimintansa käynnistänyt moniammatillinen toimintayksikkö, jossa esi- ja alkuopetus sijaitsevat konkreettisesti samassa rakennuksessa ja yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välillä toteutetaan päivittäin.

Kehittämishankeraportin tietoperusta perustuu esi- ja perusopetukseen ja niiden tavoitteisiin, esi- ja perusopetuksen väliseen nivelvaiheeseen sekä niiden välisen yhteistyön määrittelyyn opetussuunnitelmissa. Lisäksi mukaan on otettu moniammatillisuuden näkökulma ja pohdittu, miten sen avulla voidaan tukea esi- ja alkuopetuksen välistä yhteistyötä ja mitä haasteita se luo. Hankkeen toiminnallisina kehittämismenetelminä hyödynsin muun muassa kokeilevaa toimintaa, avointa keskustelua ja haastattelua. Osana kehittämishanketta toteutettiin yhdessä lastentalon esi- ja alkuopettajien kanssa erilaisia toiminnallisia yhteistyötapahtumia. Näistä laajin oli tammikuussa 2015 järjestetty viidakkoteemainen esi- ja alkuopetuksen yhteistyöviikko.

Hankkeen tuotoksena syntyivät ”Piispanlähteen lastentalo – Esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyö” – toimintaohjeet. Toimintaohjeet muodostavat pohjan yhteistyön toimintamallille. Niihin on koottu muun muassa yhteistyön perusta ja tavoitteet, lomakkeet yhteistyön suunnittelua ja esi- ja alkuopetuksen välistä tiedonsiirtoa varten sekä käytännön ideoita yhteistyön toteuttamiseksi. Toimintaohjeet on koottu yhteistyössä Piispanlähteen lastentalon esi- ja alkuopettajien kanssa. Valmiit toimintaohjeet saivat Piispanlähteen lastentalossa positiivisen vastaanoton ja ne otettiin soveltuvin osin käyttöön jo keväällä 2015.

ASIASANAT:

alkuopetus, esiopetus, kehittämishanke, moniammatillisuus, perusopetus, varhaiskasvatus, yhteistyö

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree program of Social Services | Child care, Youth and Family work

May 2015 | 43+20

Johanna Gadd

Sanni Salonen

DEVELOPMENT OF COOPERATION BETWEEN PRE-SCHOOL AND PRIMARY EDUCATION AT CHILDREN'S HOUSE OF PIISPANLÄHDE

The goal of this development project was to produce a tool to support cooperation between pre-school and primary education at Children's House of Piispanlähde. The need of the development project came up from the teachers of the Children's House pre-school who felt like the practises of cooperation should be more specific. New ideas for implementing cooperation in practice were needed as well. The development project was implemented at Children's House of Piispanlähde in Kaarina between November 2014 and April 2015. Children's House of Piispanlähde is multiprofessional work unit where pre- and primary school are located concretely in the same building and cooperation between early childhood care and basic education is implemented every day. Its operations started in autumn 2012.

The theoretical base of this thesis is based on pre- and primary school and those goals, the transitional phase between pre-school and basic education and the specification of their cooperation in the curriculums. In addition it accords the multiprofessional point of view and in the thesis it is discussed how can it support the cooperation between pre- and primary school and which challenges does it have. The action development methods used in the project were experimental activities, open discussion and interview. As a part of the development project different kind of action cooperation events were implemented together with the teachers of the Children's House pre- and primary school. The biggest of these events was the jungle themed pre- and primary school's cooperation week which was held in January 2015.

As an output of the development project was created "Children's House of Piispanlähde – The Cooperation between Pre- and Primary school" – Code of Conduct. The Code of Conduct forms the basis of the approach of the cooperation. The Code of Conduct includes inter alia the basis and the goals of the cooperation, forms for planning the cooperation and transmission between pre- and primary school and practical ideas for implementing the cooperation. The Code of Conduct is gathered together with the pre- and primary school teachers of the Children's House of Piispanlähde. The Code of Conduct got positive feedback from the staff of the Children's House of Piispanlähde. The Code of Conduct was partly deployed in the Children's House already in spring 2015.

KEYWORDS:

primary education, pre-school, development project, multiprofessionalism, basic education, early childhood care, cooperation

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Kehittämishankkeen tausta ja tarve	8
2.2 Piispanlähteen lastentalo toimintaympäristönä	8
2.3 Kehittämistehtävä ja tavoitteet	10
3 ESI- JA PERUSOPETUKSEN VÄLINEN NIVELVAIHE	11
3.1 Esiopetus ja sen tavoitteet	11
3.2 Perusopetus ja sen tavoitteet	12
3.3 Jatkumo esiopetuksesta perusopetukseen	12
3.4 Esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyö	13
4 ESI- JA PERUSOPETUKSEN VÄLINEN YHTEISTYÖ OPETUSSUUNNITELMISSA	15
4.1 Esiopetussuunnitelma esiopetuksen pedagogisen työn taustalla	15
4.2 Esiopetussuunnitelma esi- ja alkuopetuksen välisen yhteistyön pohjana	15
4.3 Kaarinan kaupungin esiopetussuunnitelma	16
5 MONIAMMATILLISUUS ESI- JA ALKUOPETUKSEN YHTEISTYÖN TUKENA	18
5.1 Moniammatillinen yhteistyö	18
5.2 Moniammatillisuus projektityössä	18
5.3 Esi- ja alkuopetuksen välinen moniammatillisuus	19
5.4 Moniammatillinen yhteistyö Piispanlähteen lastentalon esi- ja alkuopetuksessa	20
6 KEHITTÄMISHANKKEEN ETENEMINEN	22
6.1 Kehittämishankkeen aikataulu	22
6.2 Kehittämistoiminnan menetelmät	24
6.3 Luvat ja etiikka kehittämishankkeessa	26
6.4 Haastatteluissa esiin nousseet kehittämistarpeet	27
6.5 Esi- ja alkuopettajien osallistaminen	28
6.6 Toteutettu toiminnallinen yhteistyö	28
6.7 Palaute toiminnallisesta yhteistyöstä	33
7 KEHITTÄMISTOIMINNAN TUOTOS	34

7.1 Tuotoksen kokoaminen	34
7.2 Tuotoksen sisältö	35
7.3 Tuotoksen käyttömahdollisuudet	35
7.4 Tuotoksen arviointi	36
8 YHTEENVETO JA POHDINTA	38
8.1 Kehittämishankkeen kulun arviointi	38
8.2 Ammatillinen itsearviointi	39
LÄHTEET	41

LIITTEET

Liite 1. VK-tiimin palaverimuistio 26.11.2014	
Liite 2. VK-tiimin palaverimuistio 15.1.2015	
Liite 3. VK-tiimin palaverimuistio 26.2.2015	
Liite 4. Viidakkoviikon muskari	
Liite 5. Viidakkoviikon viidakkorata.	
Liite 6. Yhteistyön teemaviikon aikataulu ja sovitut käytännöt	
Liite 7. Piispanlähteen lastentalo – Esiopetuksen ja alakoulun välinen yhteistyö	

KUVAT

Kuva 1. Esikoululaisten koristeleva muskaritila.	29
Kuva 2. Yhteistyöviikon viidakkoradalla.	30
Kuva 3. Yhteistyöviikolla askarreltu kollaasikäärme.	30
Kuva 4. Esikoululaisten viidakkonyyttarit.	31
Kuva 5. Esikoululaisten ystävänäpäiväkortti koululaisille.	32

TAULUKOT

Taulukko 1. Kehittämishankkeen aikataulu.	23
---	----

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on nimeltään ”Esi- ja alkuopetuksen välisen yhteistyön kehittäminen Piispanlähteen lastentalossa”. Opinnäytetyöni on toiminnallinen kehittämishanke, jonka toteutin Piispanlähteen lastentalossa, Kaarinassa. Asiakasyhmänäni olivat esiopetusikäiset lapset, sekä heidän kanssaan työskentelevät varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja esikoululaisten tulevat luokanopettajansa. Toteuttamani kehittämishanke koostui sekä toiminnallisesta osuudesta että hankkeen lopputuotoksena syntyneistä kirjallisista ”Piispanlähteen lastentalo - Esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyö” –toimintaohjeista.

Opetushallituksen kokoamassa tutkimuksessa esiopetuksen laadusta ja merkityksestä todetaan esiopetuksen ja alakoulun väliseen yhteistyöhön liittyen seuraavaa: ”Yhteistyön tehostamiseen tarvitaan hyviä yhteistyömalleja, kuntatason koordinointia ja pedagogista ohjausta” (Siniharju 2007, 89). Tavoitteenani oli kehittämishankkeeni avulla vastata tähän valtakunnalliseksikin todettuun ongelmaan paikallisella tasolla ja luoda Piispanlähteen lastentalolle toimiva yhteistyömalli esi- ja alkuopetuksen väliseen yhteistoimintaan. Kehittämishankkeen tarve nousi lastentalon esiopettajilta, jotka kokivat, että yhteistyö vaatisi toimiakseen entistä selkeämpiä toimintakäytäntöjä. Lisäksi yhteistyön käytännön toteuttamiseen kaivattiin uusia ideoita.

Hankeeseen kuuluvan aineistonkeruu sekä hankkeen lopputuotoksen suunnittelu tapahtui sosionomiopintojeni suuntaavan harjoittelujakson aikana marraskuussa 2014 – helmikuussa 2015. Hankeraportin sekä kehittämishankkeen lopputuotoksen hienosäätö ajoittui harjoittelujaksoni jälkeen maaliskuulle 2015. Kehittämishankkeeni tuotoksena syntyneitä toimintaohjeita testattiin lastentalossa soveltuvilta osin jo keväällä 2015 ja tarkoituksena on ottaa hankkeen tuotoksena syntynyt toimintamalli kokonaisuudessaan käyttöön toimintavuoden 2015–2016 aikana.

Hankkeen toiminnallisena osuutena toteutin aikavälillä marraskuu 2014 – helmikuu 2015 erilaisia toiminnallisia yhteistyötapahtumia Piispanlähteen lastenta-

lossa yhdessä lastentalon esiopettajien ja alkuopetuksen luokanopettajien kanssa. Suurin näistä toiminnallisista kokonaisuuksista oli tammikuussa järjestetty viidakkoteemainen yhteistyöviikko. Jo mainittuja hankkeen tuotoksena syntyneitä toimintaohjeita esi- ja alkuopetuksen väliseen yhteistyöhön suunnittelin ja ideoin niin ikään yhdessä esi- ja alkuopettajien kanssa heitä osallistavin kehittämismenetelmin.

Tässä raportissa kuvaan, miten kehittämishanke eteni ideoinnista ja suunnittelusta toteutukseen, aina hankkeen päättämiseen ja sen arviointiin asti. Esittelen hankkeen aikataulun, sen toteutuksessa hyödyntämäni kehittämismenetelmät sekä aineistonkeruun. Esittelen raportissani myös hankkeen tuotoksen koamisprosessin. Käyn läpi lyhyesti myös tuotoksen sisällön ja pohdin sen eri käyttömahdollisuuksia.

Raporttini teoreettisena viitekehystenä toimivat esi- ja perusopetuksen määrittely ja niiden tavoitteet, esi- ja perusopetuksen välinen nivelvaihe sekä siinä toteutetun yhteistyön määrittely opetussuunnitelmissa. Lisäksi mukaan on otettu moniammatillisuuden näkökulma ja pohdittu miten sen avulla voidaan tukea esi- ja alkuopetuksen välistä yhteistyötä ja mitä haasteita se luo. Raportin lopussa arvioin hankkeen etenemistä ja sen tuotosta sekä omasta että toimeksiantajani näkökulmasta. Lisäksi reflektoin omaa ammatillista kasvuani hankkeen aikana.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kehittämishankkeen tausta ja tarve

Suunnitellessani kehittämishankkeeni aihetta yhteistyössä Piispanlähteen päiväkodin kanssa, esi- ja alkuopetuksen välisen yhteistyön kehittäminen nousi ylitse muiden. Syynä tähän oli nimenomaan Piispanlähteen päiväkodin esiopettajien tyytymättömyys tämän hetkisiin yhteistyökuvioihin. Hanketta aloittaessani Piispanlähteen päiväkodin esiopettajat kokivat, ettei yhteistyö esi- ja alkuopetuksen välillä toiminut toivotulla tavalla. Lastentalossa toimi esi- ja alkuopettajien yhteistyötä tukeva Varhaiskasvatustiimi, mutta siellä suunnitellut yhteistyökuviot tuntuivat jäävän puheen tasolle. Yhteistyön vahvistamiseksi työntekijät kaipaivat selvitystä siitä, millaisena alakoulun opettajat näkevät esikoulun kanssa tehtävän yhteistyön ja sen pohjalta luotua yhtenäistä toimintamallia yhteistyön toteuttamiseksi. Lisäksi kaivattiin uusia ideoita yhteistyön toteuttamiseen käytännössä.

Kaarinan kaupungin varhaiskasvatus ja opetus toimivat viidellä eri palvelualueella (Kaarinan kaupunki 2014a). Piispanristin palvelualueella esiopetus on syksystä 2012 alkaen keskitetty Piispanlähteen päiväkotiin, Piispanlähteen alakoulun yhteyteen. Tätä ennen esiopetus toimi samalla alueella neljässä eri päiväkotiyksikössä. (Kaarinan kaupunki 2014b.) Toimintakaudella 2014–2015 Piispanlähteen päiväkodissa oli 58 esiopetusikäistä lasta. Alakoulun yhteydessä toimiva esiopetus on siis niin esi- kuin alkuopettajillekin Piispanlähteen lastentalossa vielä melko tuore juttu.

2.2 Piispanlähteen lastentalo toimintaympäristönä

Piispanlähteen lastentalo sijaitsee Kaarinassa, Varsinais-Suomessa. Se on monitoimijainen ympäristö, jossa saman katon alla toimivat neuvolapalvelut, päiväkotikoti, alakoulu, iltapäiväkerho- ja puistotoiminta sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton ylläpitämä perhekahvila. Päiväkotikoti ja muut palvelut muuttivat uudistetun Piispanlähteen alakoulun tiloihin vuonna 2012 ja samalla koulunimitys muuttui

lastentaloksi. Idea lastentalosta sai alkunsa Kaarinan kaupungin varhaiskasvatuksen johtajalta päivähoidon tarpeen kasvaessa. Lastentalon perustaminen johti Poikluoman ja Kirkkomäen päiväkotien lakkauttamiseen ja lisäksi koko alueen esiopetus keskitettiin lastentaloon. (Kaarinan kaupunki 2014b.) Lastentalon toiminnan ideologia tiivistyy kahteen pääkohtaan: lapsen varhaiskasvatuksesta kouluun siirtymän kynnyksen madaltamiseen sekä yhteisöllisen kohtaamispaikan luomiseen niin lapsille kuin heidän vanhemmilleenkin (Piispanlähteen lastentalo 2013, 13).

Päiväkoti

Päiväkodinjohtaja Maija Suistorannan mukaan Piispanlähteen lastentalon päiväkotit on suunniteltu 120 lapselle, mutta toimintakaudella 2014–2015 lapsia oli 126. Lapset on jaettu seitsemään eri ryhmään; kolmeen esiopetusryhmään, kolmeen varhaiskasvatusryhmään ja integroituun erityisryhmään. Vaikka uuden päiväkodin tavoitteena oli nimenomaan vastata päivähoidon tarpeen kasvuun, on päiväkotiin silti paljon jonoa.

Päiväkodinjohtaja Maija Suistoranta kertoi, että päiväkodissa on paljon erilaisuutta ja se suvaitaan hyvin. Se madaltaa kynnystä tulla päiväkotiin ja opettaa lapsiakin hyväksymään erilaisuutta. Haasteena on kuitenkin leimautuminen ”erityispäiväkodiksi”, jota Suistoranta ei toivo.

Peruskoulu

Piispanlähteen alakoulu (ent. Piispanristin alakoulu) on toiminut Piispanristillä vuodesta 1975 lähtien. Vuonna 2007 Piispanristin alakoulu ja Vaarniemen yläkoulu yhdistettiin Piispanlähteen yhtenäiskouluksi. Vuonna 2012 Piispanlähteen alakoulu liitettiin osaksi Piispanlähteen lastentaloa. Alakoulussa toimivat perusopetuksen vuosiluokat 1-5. Vuosiluokat 6-9. on sijoitettu Piispanlähteen nuortentaloon (ent. Vaarniemen yläaste), jolla on lastentalon kanssa yhteinen hallinto ja rehtori. Piispanlähteen nuortentalo sijaitsee noin kilometrin päässä lastentalosta ja toteuttaa lastentalon kanssa yhteistyötä myös esimerkiksi teemapäivien muodossa. (Kaarinan kaupunki 2014c.)

2.3 Kehittämistehtävä ja tavoitteet

Opinnäytetyöni on luonteeltaan kehittämishanke. Siinä missä perustutkimus pyrkii kehittämään tietoa, joka selittää tai kuvailee tutkittavia ilmiöitä, kehittämistyön avulla pyritään luomaan uusia käytännön ratkaisuja (Toikko & Rantanen 2009, 19–20). Eli kun tutkimus pyrkii selvittämään miten toimimme tai miksi toimimme tietyllä tavalla, pyrkii kehittämishanke antamaan ratkaisun miten toimia paremmin. Kehittämishanke määrittää ihmisten väliseksi vuorovaikutukseksi sosiaalisessa yhteisössä ja se on luonteeltaan tyypillisesti projektimainen. Kehittämistyössä on usein osallisena myös organisaation ulkopuolisia asiantuntijoita. (Seppänen-Järvelä 2004, 256.)

Kehittämishankkeeni tavoitteena oli vahvistaa esi- ja alkuopetuksen välistä moniammatillista yhteistyötä Piispanlähteen lastentalossa. Lisäksi kehittämishankkeeni tuotoksena syntyvien toimintaohjeiden oli tarkoitus tukea esikoululaisten kouluun tutustumista ja siirtymistä. Tavoitteideni saavuttamiseksi toteutin Piispanlähteen lastentalossa selvitystyötä siitä, millaista yhteistyötä niin esi- kuin alkuopettajatkin toivoisivat esi- ja alkuopetuksen välille. Lisäksi toteutin ja kekeilin erilaisia yhteistyökäytäntöjä yhdessä Piispanlähteen lastentalon Varhaiskasvatustiimin kanssa. Selvityksen ja toteutetun toiminnan pohjalta kokosin yhdessä esi- ja alkuopettajien kanssa kirjalliset toimintaohjeet yhteistyön toteuttamiseksi jatkossa. Kehittämishankkeeni kehittämistehtävät olivat seuraavanlaiset:

1. Ideoida ja toteuttaa erilaisia yhteistyön toteutusmuotoja esi- ja alkuopetuksen välillä Piispanlähteen lastentalossa.
2. Luoda yhdessä Piispanlähteen lastentalon esi- ja alkuopettajien kanssa konkreettiset toimintaohjeet yhteistyön toteuttamiseen jatkossa.

3 ESI- JA PERUSOPETUKSEN VÄLINEN NIVELVAIHE

3.1 Esiopetus ja sen tavoitteet

Esiopetus on Suomessa osana varhaiskasvatusta toimiva esiasteen koulutus. Perusopetuslainsäädännön perusteella Suomessa kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville lapsille esiopetusta oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Lisäksi kunta on velvollinen järjestämään oppivelvollisuuden alkamisvuonna esiopetusta perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua pidennettyä oppivelvollisuuden piirissä oleville lapsille ja niille lapsille, jotka 27 §:n mukaisesti aloittavat perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin. (Perusopetuslaki 1998, 2 luku 4 §.) Esiopetuksesta vastaavalla opettajalla tulee olla lastentarhanopettajan tutkinto tai muu soveltuva kasvatustieteiden kandidaatin tutkinto. Myös henkilö, joka on vuoden 1995 jälkeen suorittanut sosiaalikasvatustajan tai sosiaalialan ohjaajan opintoasteisen tutkinnon tai sosionomi (AMK)-tutkinnon (valittu ammattikorkeakouluun viimeistään vuonna 1999) ja jonka tutkintoon sisältyy vähintään yhteensä 50 opintoviikkoa varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja, on voinut suorittaa tutkintonsa tueksi erillisen esiopetuspätevyyden. (Brotherus ym. 2012, 14.)

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Esiopetus on maksutonta. Vuoden 2015 alusta esiopetus muuttui Suomessa pakolliseksi osaksi oppivelvollisuutta. Jo tätä ennen esiopetukseen osallistuivat käytännössä lähes kaikki siihen oikeutetut lapset. (Opetushallitus 2014a.)

Esiopetuksen oppimismenetelmistä keskeisin on leikki. Työskentely perustuu lapsen kehitystasosta lähtevään leikinomaiseen toimintaan ja pyrkii tarjoamaan lapselle myönteisiä oppimiskokemuksia. Esiopetus rakentuu kuuden sisältöalueen eli tiedonalan ympärille. Nämä sisältöalat ovat kieli- ja vuorovaikutus, matematiikka, ympäristö- ja luonnontieto, etiikka ja katsomus, taide ja kulttuuri, terveys sekä liikunta. (Brotherus ym. 2012, 7.)

3.2 Perusopetus ja sen tavoitteet

Peruskoulu käsittää suomalaisessa opetusjärjestelmässä vuosiluokat 1–9. Kuiden ensimmäisen vuoden aikana opetusta antaa yleensä luokanopettaja, joka opettaa kaikkia tai useimpia aineita. Näitä kuutta ensimmäistä vuotta kutsutaan alakouluksi. Perusopetuksella on suomalaisessa yhteiskunnassa selkeä kasvatus- sekä opetustehtävä. Sen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua niin ihmisinä kuin yhteiskunnan jäseninä ja opettaa tarpeellisia tietoja sekä taitoja. Perusopetus on maksutonta ja tuottaa kaikille kansalaisille saman jatko-opintokelpoisuuden. (Opetushallitus 2015.)

Perusopetuksen luokanopettajana toimivalla tulee olla suoritettuna kasvatustieteiden maisterin tutkinto, peruskoulussa opetettavien aineiden ja aihekokonaisuksin monialaiset opinnot sekä opettajan pedagogiset opinnot (OAJ 2015). Perusopetuksen luokanopettajalla on pedagoginen vastuu oppilaidensa opettamisesta ja oppimistilanteiden suunnittelusta sekä ammattieettinen vastuu omasta toiminnastaan oppilaiden kasvattajana (Martikainen 2005, 107).

3.3 Jatkumo esiopetuksesta perusopetukseen

Varhaiskasvatus, esi- sekä perusopetus muodostavat suomalaisessa yhteiskunnassa lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta keskeisen kasvatuksellisen ja pedagogisen jatkumon. Esiopetus on määritelty Opetushallituksen toimesta suunnitelmalliseksi opetuksiksi sekä kasvatukseksi, joka liittyy kiinteästi sekä varhaiskasvatukseen että esiopetukseen. (Nummenmaa & Karila 2003, 128.) Varhaiskasvatus, ja esiopetus sen osana, nähdään Suomessa osana opettajankoulutuksen laajentunutta tehtävää, joka pyrkii omalta osaltaan tukemaan lapsen koulukypsyyttä (Silven ym. 2013, 48).

Koulukypsyys on kokonaisvaltainen kehitysvaihe, joka sisältää niin fyysisen kasvun, tunne-elämän kuin tiedollisenkin kehittymisen näkökulmat. Lapsen tasapainoisen kehityksen kannalta on oleellista, että kaikkien näiden osa-alueiden kehittyneisyys huomioidaan pohtiessa lapsen kouluvalmiutta. (Jantunen 2011, 63-64.) Helsingissä ja Espoossa toteutetussa kyselytutkimuksessa (2011) pyrit-

tiin selvittämään, mitä piirteitä luokanopettajat pitävät oleellisimpina lapsen koulukypsyyden kannalta. Kyselyssä esille nousivat selkeästi kolme taitoa: kyky toimia ryhmässä, itsenäinen selviytyminen jokapäiväisissä käytännön tilanteissa sekä kiirehtimättömyys. (Jantunen & Lautela 2011, 87-88.) Näiden taitojen kehittymistä pyritään tukemaan esi- ja alkuopetuksen yhtenäistämällä.

Vaikka siirtymävaihe päivähoidosta kouluun on tärkeä, esiopetuksen tulisi oikeastaan alkaa heti päivähoidon aloitusvaiheessa. Kaikki koulua edeltävä varhaiskasvatuksen toiminta voidaan mieltää osaksi esiopetusta ja kytkeä systemaattisesti alkuopetukseen. Lähtökohtana ei saisi olla pelkästään kouluvalmiuksien kehittäminen koulun ehdoilla tai joustava siirtymä kouluun vaan kokonaisvaltainen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välinen yhtenäistäminen. (Hakkarainen, 2002, 67.)

3.4 Esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyö

Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välillä on yksi esiopetuksen opetussuunnitelman keskeisistä periaatteista. Yhteistyön tulisi mahdollistaa lapsille joustava siirtyminen varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Onnistuakseen yhteistyö vaatii jatkuvuutta sekä suunnitelmallisuutta. (Nisonen 2011, 53.)

Esiopetuksen muodostamassa siirtymävaiheessa varhaiskasvatuksesta kouluun maailmaan yhdistyvät leikki ja oppiminen (Hakkarainen 2002, 71). Tämän oppimisen tulisi olla konkreettista ja kokonaisvaltaista ja opittavan aiheen toistua eri sisältöalueilla (Raisio kaupunki 2011, 4). Varhaiskasvatuksessa lapsilähtöisyys on ohjaava periaate ja kaiken toiminnan lähtökohtana tulisi olla lapsi yksilönä ja subjektina (Huhtanen 2005, 9). Näin ollen myös esi- ja alkuopetuksen yhteistyön tulisi olla leikinomaista toimintaa, jossa näkyisi lapsilähtöisyys.

Esi- ja alkuopetuksen välisellä yhteistyöllä pyritään paitsi madaltamaan lasten koulun aloittamiskynnystä, myös vahvistamaan yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyys syntyy merkityksellisyyden kokemuksesta sekä siitä, että lapsi pääsee osalliseksi yhteistä toimintaa. (Mäkelä & Jantunen 2011, 77.) Toiminnallinen yhteistyö esi- ja alkuopetuksen välillä ilmenee yleisimmin henkilökunnan yhteistyönä,

toimintakulttuurien lähentämisen, ympäristöjen rakentamisen ja yhteiskäytön sekä opetussuunnitelmien niveltämisen tasolla. Lapsilähtöisestä näkökulmasta tärkeintä olisi nimenomaan lähentää esi- ja alkuopetuksen konkreettisia ympäristöjä sekä toimintakulttuureja, jotta siirtymä kouluun olisi sekä sosiaalisilta että fyysisiltä ympäristöiltään ja toimintatavoiltaan mahdollisimman pieni. (Brotherus ym. 2012, 11.)

Esiopetuksen ja alakoulun välisiä yhteistyökuvioita on tutkittu paljon. Anneli Niikon sekä Sari Havu-Nuutisen Joensuussa toteuttamassa tutkimuksessa (2009) kävi ilmi, että esiopettajien ja alkuopetuksen luokanopettajien välinen yhteistyö oli hyvin vähäistä. Esiopettajat kokivat, että yhteistyötä kyllä oli, mutta he kaipaivat ensimmäisen ja toisen luokan opettajilta enemmän aktiivisuutta yhteistyön suunnitteluun. Lisäksi he kokivat, etteivät alakoulun opettajat ilmaisseet riittävän selkeästi toiveitaan yhteistyön suhteen. (Niikko & Havu-Nuutinen 2009, 439.)

Tutkimustuloksissaan Niikko ja Havu-Nuutinen toivat myös esille, miten niin opettajat, vanhemmat kuin esiopetusikäiset lapsetkin korostivat vastauksissaan esiopetuksen roolia kokonaisvaltaisena valmistautumisena koulutaipaleelle. Julkaistuista tutkimustuloksista kävi ilmi, että pääsääntöisesti sekä lapset, opettajat että vanhemmat ovat tyytyväisiä esiopetukseen. Parannettavaa löytyi kuitenkin nimenomaisesti juuri yhteistyön kehittämisen saralta. Yhteistyö alakoulun kanssa koettiin tärkeäksi ja kehittämisen arvoiseksi. (Niikko & Havu-Nuutinen 2009, 441-442.)

Myös Eeva Hujala, Hannele Karikoski ja Tuija Turunen vahvistavat tutkimuksissaan (2010) Niikon ja Havu-Nuutisen analyysseja; esiopetuksen ja koulun välinen yhteistyö on liian vähäistä. Niikon ja Havu-Nuutisen tutkimustulosten mukaisesti myös Hujalan ja kumppanien tutkimustuloksissa nousi esille esiopettajien toive alakoulun opettajien aktiivisuuden lisääntymisestä yhteistyön suhteen. (Hujala ym. 2010, 12.)

4 ESI- JA PERUSOPETUKSEN VÄLINEN YHTEISTYÖ OPETUSSUUNNITELMISSA

4.1 Esiopetussuunnitelma esiopetuksen pedagogisen työn taustalla

Varhaiskasvatussuunnitelman (Vasu) perusteet on varhaiskasvatuksen sisällöllisen kehittämisen ja ohjauksen väline, jonka tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa. Valtakunnalliset Vasu:n perusteet toimivat kunnallisten ja yksikkökohtaisten suunnitelmien pohjana. (THL 2014.) Esiopetuksen osalta Opetushallitus on koonnut toimintaa ohjaavat linjaukset Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteiksi. Niiden päivitetty versio on laadittu vuonna 2010. Esiopetussuunnitelmien perusteiden pohjalta kukin kunta ja yksikkö laativat omat yksilöidyt esiopetussuunnitelmansa.

Paikallisen opetussuunnitelmatyön kannalta on tärkeää hahmottaa, että varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen tulee muodostaa lapsen kehityksen ja toiminnan kannalta sisällöllisesti johdonmukainen kokonaisuus. (Nummenmaa & Karila 2003, 128). Esiopetussuunnitelmaan koottujen sisältöalueiden avulla esiopetuksen toiminnan tavoitteena on luoda kokonaisuuksiin pohjautuvia oppimistilanteita, joissa ilmiöitä selitetään ja tarkastellaan eri teemojen ja projektitöiden kautta. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana on, että esiopetus tarjoaa lapselle mahdollisuuden kehittää persoonallisuuttaan monipuolisesti leikin ja toiminnan kautta. (Kangassalo ym. 2000, 44-45.)

4.2 Esiopetussuunnitelma esi- ja alkuopetuksen välisen yhteistyön pohjana

Esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus muodostavat yhdessä perusopetuksen kanssa lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Näin ollen esiopetuksen järjestämisessä tulee huomioida sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen tavoitteet ja sisällöt. (Opetushallitus 2010, 7.) Esiopetussuunnitelman perusteet

linjaavat 14 kohtaa, jotka kunnan tulee tuoda ilmi omassa esiopetussuunnitelmassaan. Yksi näistä on “yhteistyö muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa”. (Opetushallitus 2010, 56.) Jotta varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välinen yhteistyö esiopetusvaiheessa olisi mahdollisimman toimivaa, tulisi esiopetuksen kunta- ja yksikkökohtaisissa esiopetussuunnitelmissa määrittellä kuka, missä, miten ja kuinka usein yhteistyötä toteutetaan. Yhteistyöstä vastaavat henkilöt tulisi nimetä yksikkökohtaisesti vuosittain. (Nisonen 2001, 53.)

Esiopetuksessa opetussuunnitelma pohjautuu opetuksen eheyttämiseen ja sen tavoitteena on tukea elinikäisen oppimisen polkua (Lerikkanen & Koivisto 2001, 27). Opetussuunnitelmat ovat selkeä tapa vahvistaa jatkumoa aina varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sitä kautta myös kouluun. Pedagoginen keskustelu aiheesta käytännön tasolla on kuitenkin tutkimusten mukaan vähäistä. (Hujala yms. 2010, 12.) Koulutuksen arviointikeskus toteutti vuonna 2010 selvityksen, jonka tavoitteena oli arvioida esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien toimivuutta. Arviointi toteutettiin netti- ja lomakekyselyjen, haastattelujen sekä aikaisempien arviointi- ja tutkimustietojen perusteella. Keskeisenä tutkimustuloksena oli, että esiopetuksen opetussuunnitelmajärjestelmä on toimiva, mutta sen ja perusopetuksen opetussuunnitelman välisessä jatkumossa on puutteita. Arviointien mukaan esiopetusvuoden tulisi tarjota esiopetusikäisille myös kokemuksia koulusta toimintaympäristönä. (Sulonen 2010, 6-7.)

4.3 Kaarinan kaupungin esiopetussuunnitelma

Kaarinan kaupunki on jaettu neljään koulualueeseen yhtenäiskoulujen mukaan. Yhteistyö esiopetuksen kanssa määräytyy kyseisen jaon kautta niin sanotun lähikouluperiaatteen mukaisesti. Kaarinan kaupungin esiopetussuunnitelman mukaisesti esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä turvata kaikille lapsille tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja koulun aloittamiseen. Kaarinassa kaikkien esiopetusikäisten lasten kohdalla pääperiaatteena on, että he siirtyvät ikäluokkansa mukana esiopetuksesta omaan lähikouluunsa. Mikäli lähikoulun tukimahdollisuudet eivät

lapsella määriteltyjen erityisen tuen tarpeiden vuoksi ole riittävät, lapsi siirtyy ensisijaisesti oman alueensa yhtenäiskouluun, esimerkiksi pienryhmäopetukseen. (Kaarinan kaupunki 2012, 3.)

Kaarinan kaupungin esiopetussuunnitelman mukaan esi- ja perusopetuksen välisen yhteistyön muodot ja tavat vaihtelevat Kaarinassa yksiköittäin, mutta kaikki yksiköt toteuttavat ainakin seuraavat viisi yhteistoimintoa (Kaarinan kaupunki 2012, 21.):

- 1) Lähikoulun ja esiopetuksen (lto, vk:n eo, koulun edustus) väliset pedagogiset nivelvaihepalaverit koululuokkien muodostamiseksi huhtikuussa
- 2) Kodin ja esiopetuksen havaintoja alkuopetuksen suunnittelun tueksi – lomakkeen välittäminen kouluun huhtikuussa
- 3) Kouluun tutustumispäivä toukokuun alussa
- 4) Esiopetuksen henkilökunnan vierailu lähikoulun oppitunneilla ja palaute opettajilta koulunaloitusyksynä
- 5) Esiopetuksen ja alkuopetuksen toiminnallinen yhteistapahtuma kevätkaudella

Kaarinan kaupungin uusi esiopetussuunnitelma on vahvistettu sivistyslautakunnassa 15.2.2012; puoli vuotta ennen kuin Piispanlähteen lastentalo on käynnistänyt toimintansa. Tällä hetkellä Kaarinassa on tekeillä sekä uusi esiopetussuunnitelma että perusopetuksen opetussuunnitelma, jonka osana tulee olemaan myös esi- ja alkuopetuksen yhteistyö. Uudet suunnitelmat on tarkoitus ottaa käyttöön syksyllä 2016.

5 MONIAMMATILLISUUS ESI- JA ALKUOPETUKSEN YHTEISTYÖN TUKENA

5.1 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisuus on moniulotteinen termi, jolla voi tilanteesta riippuen olla erilaisia merkityksiä. Yleisesti sillä kuitenkin tarkoitetaan eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden työskentelyä yhdessä niin, että tieto ja osaaminen jaetaan (Karila & Nummenmaa 2005, 21). Moniammatillinen yhteistyö voi toteutua joko tietyn organisaation sisällä tai eri organisaatioiden välillä. Yhteistyötä toteutetaan usein moniammatillisissa työryhmissä, joiden toiminta on tavoitteellista, suunnitelmallista sekä säännöllistä. (Pärna 2012, 48-49.)

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry:n ammattieettisen lautakunnan laatimien sosiaalialan ammattilaisen eettisten ohjeiden mukaan sosiaalialan työn tulee olla verkostoitunutta sekä moniammatillista, jotta asiakasta voidaan auttaa mahdollisimman hyvin (Talentia ry 2005, 26). Onnistuneen moniammatillisen työskentelyn kulmakiviä ovat selkeät yhteiset säännöt, sitoutuneisuus sekä jaettu ymmärrys yhteistyötä kohtaan (Lawrence 2013, 152). Onnistuakseen moniammatilliselle työskentelylle tulee asettaa johdonmukainen tavoite ja osallistujille tulee jakaa selkeät roolit ja vastuut. Työskentelyilmapiiriin tulee olla kannustava ja viestinnän eri osapuolien välillä tulee olla tehokasta. Tarvittaessa aiheesta tulee järjestää työntekijöille yhteistä koulutusta. (Glenny & Roaf 2008, 9.) Hyvin toimiessaan moniammatillinen yhteistyö tuottaa yksiammatillista työskentelyä parempia palveluja sekä luovempaa kehittämistoimintaa (Mattila 2010, 109).

5.2 Moniammatillisuus projektityössä

Jotta eri ammattiryhmien asiantuntijat pystyvät työskentelemään yhdessä, esimerkiksi projektityössä, täytyy heillä olla jonkinlainen sopimus tai yhteisymmär-

rys työkuultuuriin liittyvistä arvoista (Ojuri 1996, 118). Moniammatillisuus koetaan projektityössä usein sekä rikkautena että haasteena. Eri koulutuksen saaneiden ammattilaisten työskennellessä yhdessä työn haasteena ovat erilaiset ristiriitatilanteet. Työn onnistumisen kannalta on oleellista miten näitä ristiriitatilanteita käsitellään. Ristiriitojen avoin ja kunnollinen ilmaisu ja käsittely mahdollistavat usein hedelmällisen keskustelun aiheesta, herättävät luottamusta sekä lisäävät ryhmäläisten ymmärrystä kyseessä olevaan näkökulmaan. (Isoherranen 2005, 48.)

Projektitoiminnan perusyksikkönä on tiimi. Tiimi koetaan tehokkaaksi ja luovaksi toimintamalliksi, joka saa ihmiset sitoutumaan hyvillä mielin toiminnan tavoitteeseen. Tiimissä syntyy keskinäinen luottamus, asiantuntijuus jaetaan ja tiimiläiset oppivat toisiltaan. Tiimityön tekemisen tärkeimpinä motiiveina ovat nimenomaan yhteistyö sekä erilaisuuden hyödyntäminen. (Jalava & Virtanen 1995, 82,87.)

Tiimi on osaamiseen pohjautuva kokonaisuus, ja moniammatillinen tiimi koostuu parhaimmillaan hyvin erilaisesta osaamisesta. Jotta koko tiimin osaaminen saadaan hyötykäyttöön, tulee tiimin toiminnan käynnistämiseen varata riittävästi resursseja. (Skyttä 2005, 170.) Toimiva tiimityö vaatii onnistuakseen kolme asiaa; tiimin työllä tulee olla yhteinen, selkeästi määritelty tavoite, tiimityötä tulee määritellä tiimisopimuksin ja tiimin toimintaa tulee arvioida. (Jalava & Virtanen 1995, 94.)

5.3 Esi- ja alkuopetuksen välinen moniammatillisuus

Kehittyvä varhaiskasvatus, sekä esiopetus sen osana, perustuu tulevaisuudessa nimenomaan yhteistyölle. Päämääränä on turvallinen toimintaympäristö, jossa lapsen on hyvä kasvaa, elää ja oppia. Moniammatillisen työn tavoitteena on, että niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessakin lasten tukena toimisi erilaisia voimavaraverkostoja sekä moniammatillisia palvelukokonaisuuksia. (Luukkainen 2003, 17.)

Varhaiskasvatus, esi- ja alkuopetus muodostavat usein rinnakkaisia toimintakonteksteja, joihin liittyvän asiantuntijatiedon ja osaamisen kriteerit ovat kuitenkin erilaisia. Nämä erilaiset toimintakontekstit tuottavat toisiaan täydentäviä, mutta samalla toisilleen ristiriitaisia sosiaalisen vuorovaikutuksen ja toiminnan malleja. (Nummenmaa & Karila 2003, 134.) Päivähoidon siirtyessä hallinnollisesti esimerkiksi opetustoimen alaiseksi tulee päättäjien riittävästi panostaa henkilöstön väliseen yhteistyöhön ja tarpeelliseen täydennyskouluttamiseen (Luukkainen 2003, 18).

Esi- ja alkuopetuksen väliselle moniammatilliselle työlle asettavat omat haasteensa esi- ja alkuopetuksen tavoitteiden poikkeava luonne. Esiopetukselle ominaisia ovat prosessitavoitteet, jotka kuvaavat millaisen prosessin kautta lapsen kokonaisvaltainen kasvu, oppiminen ja kehitys turvataan. Alkuopetus sen sijaan perustuu monilta osin produktiotavoitteisiin, jotka kertovat mitä lapsen odotetaan tietyissä oppiaineissa oppivan kullakin luokka-asteella. Esiopetus myös painottaa vahvasti lapsen sosiaalisemotionaalista kehitystä, siinä missä alkuopetuksessa painopiste on lapsen kognitiivisella kehityksellä. (Brotherus ym. 2002, 227.)

Esi- ja alkuopetuksen välistä moniammatillisuutta hankaloittaa myös esiopetuksen sisäinen moniammatillisuus. Vastuu esiopetuksen kehittamisestä ja toteuttamisesta kuuluu esiopetuksen lastentarhanopettajille, joilla on siihen muodollinen pätevyys. Laadukas esiopetus kumpuaa kuitenkin pelkkien ohjattujen opetustuokioiden sijaan kaikesta päivittäisestä toiminnasta, muun muassa ruokailuista, lepohetkistä ja kaikesta lasten ja aikuisten välisestä vuorovaikutuksesta. Ammattinimikkeestä huolimatta jokaisen esiopetuksessa työskentelevän henkilön tulisi osallistua esiopetuksen toteuttamiseen ja olla sitoutunut siihen. (Karila 2000, 131.)

5.4 Moniammatillinen yhteistyö Piispanlähteen lastentalon esi- ja alkuopetuksessa

Piispanlähteen lastentalo on rakennettu moniammatilliseksi yksiköksi, jossa päiväkodin ja alakoulun sijainnin fyysisesti samassa rakennuksessa on tarkoitus

helpottaa erityisesti esi- ja alkuopetuksen välisen yhteistyön toteuttamista. Yhteistyön käytännön toteutuksesta vastaa moniammatillinen Varhaiskasvatustiimi, joka muodostuu luokan- ja lastentarhanopettajista.

Esi- ja alkuopetuksen välillä toteutetaan yhteistyötä sekä kaikkien esi- ja alkuopetusikäisten kesken että kolmessa pienemmässä tiimissä. Jokaiseen näistä tiimeistä kuuluu yksi esiopetusryhmä sekä yksi ensimmäinen ja toinen luokka. Tiimit ovat:

esiopetusryhmä Kuunsirpit + 1A + 2A

esiopetusryhmä Revontulet + 1B + 2B

esiopetusryhmä Pyrstötähdet + 1C + 2C

Haasteita moniammatillisuudelle lastentalossa asettavat lain luomat tiukat salassapitovelvollisuudet. Perusopetuslain mukaan ainoastaan oppilaan oppilashuoltotyöhön sekä opetukseen osallistuvilla on oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot (Perusopetuslaki 1998, 8 luku 40 §). Käytännössä tämä tarkoittaa, ettei opettajilla ole lupaa kertoa esiopettajille oppilaiden edistymisestä koulussa, koska esiopettajat eivät enää ole osallisia lasten oppimiseen. Esiopettajat kokevat tämän turhauttavana, koska oman ammatillisen kasvunsa kannalta he kokisivat hyödylliseksi tietää, oliko heidän kunkin lapsen kohdalla hyödyntämistään menetelmistä hyötyä. Avoimuuden puute koetaankin usein organisaatioiden sisäisen viestinnän suureksi haasteeksi (Aalto 2012, 102).

6 KEHITTÄMISHANKKEEN ETENEMINEN

6.1 Kehittämishankkeen aikataulu

Kehittämishankkeen toimeksiannon saannin, suunnittelun ja toteutuksen aikataulun olen koonnut taulukkomuotoon (taulukko 1). Kehittämishankkeen etenemiseen liittyvät toiminnot on aikataulutettu kuukausittain. Toteutin kehittämishankkeen pääosassa sosionomiopintojeni suuntavan harjoittelujaksoni aikana.

Hanke käynnistyi virallisesti marraskuussa 2014. Aikavälillä joulukuu 2014 ja tammikuu 2015 tein Piispanlähteen lastentalossa hankkeen pohjaksi haastattelujen ja palaverien avulla selvitystyötä lastentarhan- ja luokanopettajien toiveista ja mielipiteistä yhteistyön suhteen. Tammi-helmikuussa kävin nousseita ajatuksia heidän kanssaan läpi osallistavien menetelmin sekä ideoin heidän kanssaan uusia tapoja yhteistyön toteutukseen. Hankkeen suurin toiminnallinen kokonaisuus, esi- ja alkuopetuksen yhteistyön teemaviikko, toteutettiin lastentalossa tammikuun 2015 lopussa. Lisäksi hankkeen aikana toteutettiin muita pienempiä toiminnallisia yhteistyön muotoja.

Hankkeen tuotoksena syntyivät ”Piispanlähteen lastentalo: Esiopetuksen ja alakoulun välinen yhteistyö” – toimintaohjeet. Toimintaohjeet otetaan Piispanlähteen lastentalossa osittain käyttöön jo keväällä 2015 ja syksystä 2016 alkaen ne toimivat pohjana koko lukuvuoden kestäväälle yhteistyölle.

Kehittämishankkeeseeni kuuluvan raportin kirjoitus ajoittui keväälle 2015. Valmista aineistoa, tuloksia ja hankkeen tuotosta esittelin keväällä 2015 sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyöseminaarien aikataulun mukaisesti.

Taulukko 1. Kehittämishankkeen aikataulu.

AIKATAULU	PAIKKA	AIHE
KEHITTÄMISHANKKEEN TOIMEKSIANNON SAANTI		
9/2014	Yhteydenotto Piispanlähteen lastentaloon	Kehittämishankkeen tarve ja ideointi
9/2014	Piispanlähteen lastentalo	Aiheen täsmennys ja toimeksiannosta sopiminen
SUUNNITTELU		
11/2014	Turun Ammattikorkeakoulu	Opinnäytetyösuunnitelman hyväksytys ohjaavalla opettajalla
11/2014		Hankeselvitykseen liittyvien haastattelukysymysten suunnittelu
TOTEUTUS		
11/2014	Piispanlähteen lastentalo	Hankkeen käynnistyspalaveri
12/2014	Piispanlähteen lastentalo	Esiopettajien ja alakoulun opettajien haastatteleminen kehittämistarpeiden täsmentämiseksi
12/2014		Hankkeen teoriaperustan kokoaminen
1/2015	Piispanlähteen lastentalo	Kokeileva toiminta, esiopetuksen ja alakoulun yhteistyön teemaviikko
1/2015	Piispanlähteen lastentalo	Palautteen kokoaminen teemaviikosta
1/2015	Piispanlähteen lastentalo	Yhteistyön toteutusideoiden työstäminen esiopetustiimin kanssa osallistavien menetelmin
2/2015	Piispanlähteen lastentalo	Yhteistyön tavoitteiden ja suunniteltujen toimintakäytäntöjen läpikäynti esi- ja alkuopettajien kanssa Varhaiskasvatustiimissä
3/2015		Suunniteltujen toimintatuokioiden ja -käytäntöjen puhtaaksi kirjaaminen ja kokoaminen toimintaohjeiksi
4/2015	Piispanlähteen lastentalo	Valmiin tuotoksen arviointi
9/2014 – 4/2015		Kehittämispäiväkirjan pitäminen hankkeen etenemisestä

6.2 Kehittämistoiminnan menetelmät

Haastattelut

Haastattelu on yksi käytetyimmistä tiedonkeruumenetelmistä niin tutkimus- kuin kehittämistyössä. Haastattelu toimii hyvänä aineistonkeruumenetelmänä kehittämistyössä, koska sen avulla saadaan nopeasti koottua syvällistäkin tietoa kehittämisen kohteesta. (Ojasalo ym. 2014, 106.)

Osana kehittämishankettani haastattelin 2 esikouluikäisten kanssa työskentelevää lastentarhanopettajaa ja 2 alkuopetuksen luokanopettajaa selvittääkseni heidän näkemyksiään esi- ja alkuopetuksen välisen yhteistyön kehittämistarpeista. Lisäksi haastattelin ryhmähaastatteluna yhden esikouluryhmän esikoululaisia (21 lasta) selvittääkseni heidän mielipiteitään ja toiveitaan esikoulun alakoulun kanssa tekemän yhteistyön suhteen.

Toteuttamani haastattelut olivat luonteeltaan avoimia, eikä niiden pohjalle ollut laadittu strukturoitua kysymyslistaa, koska haastattelujen ei tarvinnut olla verrattavissa toisiinsa (Tuomi & Sarajärvi 2002, 78). Keskustelun viitekehyksenä toimii kuitenkin aina kehittämishankkeen tavoite, yhteistyön kehittäminen esi- ja alkuopetuksen välillä.

Työntekijöiden osallistaminen

Työntekijöiden osallistamisella kehittämistoimintaan on monia etuja. Asianosaisten osallistuminen jo kehittämisen suunnitteluvaiheeseen mahdollistaa erilaisten tarpeiden ja intressien huomioimisen. Osallistaminen vahvistaa lisäksi työntekijöiden sitoutumista projektiin. (Toikko & Rantanen 2009, 90-91.) Työyhteisön jäsenet tuntevat parhaiten toimintansa haasteet ja yhdessä kehittäminen on usein ulkopuolisten ajatusten hyödyntämistä tehokkaampi keino tavoitteiden saavuttamiseksi. Osallistavat menetelmät mahdollistavat työntekijöiden ammatitaidon, kokemuksen ja hiljaisen tiedon valjastamisen kehittämistyön tueksi. (Ojasalo ym. 2014, 61-62.)

Palaverit ovat projektien keskeisimpiä viestintätilanteita, joissa pyritään kartoittamaan yhteisiä tavoitteita, luodaan yhteisiä toimintalinjoja, jaetaan tietoa, kehitetään yhteisöllisyyttä sekä ideoidaan yhdessä. Normaaliin kokoustekniikkaan verrattuna palaverit ovat vapaamuotoisempi tilanne ihmisten välisen yhteistyön jäsentämiseksi. (Koskela ym. 2007, 153.) Tutkimusten mukaan varhaiskasvatijat kokevat työn järjestämisen kannalta oleelliseksi kaikki foorumit, joissa on mahdollista keskustella työn yhteisistä tavoitteista, päämääristä ja sopia asioista kaikkien ollessa mukana keskustelussa (Vuorio 2015, 25). Osallistavana menetelmänä kehittämishankkeessani käytin avointa keskustelua palavereissa, joita toteutettiin sekä esiopetustiimin että Varhaiskasvatustiimin voimin.

Keskustelu on kehittävässä työssä osallistamisen edellytys. Vaikka kehittämiskonsepti rakentuisikin kokeilevan toiminnan varaan, edellytetään käyttäjiltä ja toimijoilta usein myös toiminnan reflektointia ja argumentointia. Osallistumista voidaan vahvistaa erilaisten keskustelua virittävien tekniikoiden avulla. (Toikko & Rantanen 2009, 102–103.) Kehittämishankkeeni tuotoksena syntyneiden ”Piispanlähteen lastentalo, Esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyö” –toimintaohjeiden suunnittelun toteutin Varhaiskasvatustiimeissä käydyn keskustelun pohjalta esiopetuksen työtiimiin kuuluvien kahden lastentarhanopettajan ja yhden lastenhoitajan kanssa heitä osallistavan keskustelun avulla. Keskustelua edistävinä tekniikoina hyödynsin aivoriihitekniikkaa ja ideoiden vapaata listaus-ta. Nämä tekniikat helpottavat asioiden objektiivista tarkastelua ja luovat pohjaa kriittiselle keskustelulle. (Toikko & Rantanen 2009, 112.)

Kokeileva toiminta

Toiminnallisena kehittämismenetelmänä käytin hankkeessani lisäksi kokeilevaa toimintaa. Kokeileva toiminta sopii osaksi kehittämistoimintaa, kun tarkoituksena on selvittää miten jokin asia toimii käytännössä (Toikko & Rantanen 2009, 99). Piispanlähteen lastentalossa järjestettiin syksyllä 2014 esi- ja alkuopetuksen välistä yhteistyötä teemaviikon muodossa. Systemi toimi kuitenkin esiopettajien mukaan melko kankeasti. Osana kehittämishanketta lastentalossa järjestettiin tammikuussa 2015 uusi teemaviikko. Käytännön järjestelyt toteutettiin tällä kertaa eri tavalla kuin viimeksi. Kokeilutoiminta vietin siis tässä tapaukses-

sa toimijoiden, eli esikoululaisten, esiopettajien, alkuluokkien oppilaiden ja heidän opettajiensa omaan, aitoon toimintaympäristöön. Tämän jälkeen teemavii-kosta kerättiin suullista palautetta sekä lapsilta ja aikuisilta, jolloin kokeilevan toiminnan onnistumista voitiin analysoida ja toimintaa kehittää edelleen (Toikko & Rantanen 2009, 100).

6.3 Luvat ja etiikka kehittämishankkeessa

En toteuttanut laadullista tutkimusta, mutta käytin kehittämishankkeeni aineis-tonkeruumenetelmänä kvalitatiivista menetelmää, haastattelua. Hankkeeni eettisyyden kannalta luottamus nousi tällöin tärkeäksi termiksi ja haastateltaville oli tehtävä selväksi mihin kyseistä aineistoa tullaan käyttämään (Kuula 2006, 88). Koska tekemäni haastattelut eivät koskettaneet niinkään yksityishenkilöitä, vaan henkilöitä heidän ammattinimikkeissään, ei haastatteluita ollut tarvetta tehdä anonymisti, eikä aineistoon tarvinnut soveltaa henkilötietolakia (Kuula 2006, 89). Haastattelujen tavoitteena ei myöskään ollut aikaansaada eksaktia tutkimustietoa vaan edesauttaa kehittämishankkeen eteenpäinvientiä, joten tutkimuslupia ei tarvittu.

Osana tiedonkeruutani ryhmähaastattelin myös esiopetusikäisiä lapsia heidän mielipiteistään esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä. Lasten haastattelemisen oli luonnollisesti myös eettisesti haasteellisempi aihe, sillä lapset kuuluvat lainsäädännöllisesti suojeltavaan erityisryhmään, jolla ei ole täysivaltaista itsemääräämisoikeutta päättää osallistumisestaan tutkimukseen (Kuula 2006, 147). Myöskään lasten haastatteluja ei kuitenkaan hyödynnetty tutkimustarkoituksiin vaan käytännössä lapsilta koottiin palautetta toteutetusta toiminnasta. Lapset eivät myöskään esiinny hankemateriaalissa nimellä ja haastattelut toteutettiin osana päiväkodin normaaleja arkirutiineja (aamupiirin yhteydessä) joten virallisia haastattelulupia ei tarvittu. Informoin kuitenkin lasten vanhempia käynnissä olleesta hankkeesta. Hankkeen raportoinnissa käytin ainoastaan sellaista kuvamateriaalia, josta kukaan lastentalon henkilökunnasta tai lapsista ei ole tunnistettavissa.

6.4 Haastatteluissa esiin nousseet kehittämistarpeet

Selvittääkseni esi- ja alkuopettajien mielipiteitä ja toiveita yhteistyön suhteen, haastattelin hankkeeni aikana kahta alkuopettajaa sekä kahta esiopetuksen lastentarhanopettajaa. Sekä esi- että alkuopettajien puolelta nousi ajatus siitä, että yhteistyön käynnistämiseen ei lastentalossa ole panostettu tarpeeksi. Esiopettajat kokivat, että yhteistyötä varten olisi pitänyt heti alussa toteuttaa esimerkiksi yhteinen koulutus. Aluksi yhteistyö sujui heidän mukaansa hyvin, mutta ”kuherruskuukausi”-vaiheen jälkeen into sitä kohtaan tuntui lopahtavan koulun puolelta. Lisäksi esiopettajien mukaan hyvin alkanut yhteistyö hiipui osittain myös lastentalon rehtorin vaihtuessa pari vuotta aiemmin, koska entinen rehtori oli nykyistä enemmän ottanut myös päiväkodin omakseen. Esiopettajien mukaan yhteistyön suhteen olisi tärkeää kiinnittää enemmän huomiota konkreettiseen yhteistoimintaan, johon myös lapset voisivat osallistua.

Opettajien mukaan tiimityöskentely on heille lastentarhanopettajia vieraampaa, sillä he ovat tottuneet tekemään työtä yksin. Lisäksi he ovat kokeneet hankalaksi yhteistyön aikatauluttamisen, sillä siinä missä varhaiskasvatuksessa suunnitelmia tehdään pidemmällä aikavälillä, luokanopettajat ovat tottuneet tekemään lyhyen aikavälin suunnitelmia sen mukaan, miten oppilaat edistyvät. Myös koulun ja esiopetuksen päivärytmit ovat erilaiset. Luokanopettajat myös myönsivät kokevansa yhteistyön itselleen vielä kovin uutena asiana, eivätkä osaa hahmottaa millaiset yhteistyökuviot ovat tarkoituksenmukaisia.

Tämän lisäksi kyselin esikouluikäisiltä lapsilta heidän mielipiteitään yhteistoiminnasta koululaisten kanssa sekä ajatuksiaan kouluun siirtymisestä. Lapset pitivät järjestettyä yhteistoimintaa hauskana ja kertoivat, että on kiva nähdä kouluun siirtyneitä vanhoja päiväkotikavereita. Tämä näkyi myös lasten käytöksessä esimerkiksi ruokalatilanteissa, jossa he olivat selvästi innoissaan aina nähdessään yhteistoiminnoista tuttuja koululaisia. Kouluun siirtyminen jännitti monia, mutta lähinnä sellaisten asioiden vuoksi, etteivät lapset esimerkiksi osanneet vielä lukea tai he miettivät kenen kanssa pääsevät samalle luokalla. Lapset osasivat kuitenkin nimetä koulutiloista monta paikkaa ja koulu fyysisenä ympäristönä vaikutti olevan heille tuttu ja tämä oli lasten mukaan kiva asia. Koulun

aikuiset olivat kuitenkin jääneet heille vielä melko etäisiksi, eivätkä lapset tienneet heidän nimiään.

6.5 Esi- ja alkuopettajien osallistaminen

Esi- ja alkuopettajille toteuttamieni haastattelujen pohjalta kokosin kirjallisen rungon esi- ja alkuopetuksen välisen yhteistyön haasteista, tavoitteista ja toteutumisesta Piispanlähteen lastentalossa. Tämä runko toimi keskustelun pohjana hankkeen esi- ja alkuopettajia osallistavissa kehittämismenetelmissä.

Kehittämishankkeeni aikana lastentalon Varhaiskasvatustiimi kokoontui kolme kertaa (liitteet 1, 2 & 4). Varhaiskasvatustiimit olivat luonteeltaan palavereja ja niissä osallistavana kehittämismenetelmänä toimi avoin keskustelu. Palaverissa keskusteltiin yhteistyön toteuttamisen kannalta keskeisistä teemoista sekä haastatteluissani esiin nousseista haasteista ja tavoitteista. Varhaiskasvatustiimeissä suunniteltiin lisäksi hankkeen aikana toteutettua toiminnallista yhteistyötä ja sen toteutusta.

Varhaiskasvatustiimin palaverien lisäksi kehittämishankkeeseen kuuluvaa yhteistyön suunnittelua toteutettiin esiopetustiimissä, joka koostui lisäkseni kahdesta lastentarhanopettajasta sekä yhdestä lastenhoitajasta. Koostin heidän kanssaan aivoriihtä siitä, mitkä asiat esi- ja alkuopetuksen aiemmissa yhteistyökuvioissa ovat toimineet ja mitkä eivät. Lisäksi kävimme vapaasti listaamalla läpi heidän ideoitaan esi- ja alkuopetuksen yhteistyön toteutuksen suhteen ja keskustelimme avoimesti Varhaiskasvatustiimissä esiin nousseista aiheista. Kehittämishankkeen tuotoksen edistyessä esiopetustiimin lastentarhanopettajat antoivat siitä palautetta minulle ja toivat esiin omia kehittämisideoitaan.

6.6 Toteutettu toiminnallinen yhteistyö

Yhteistyön teemaviikko

Kehittämishankkeeni osana lastentalossa toteutettiin tammikuun 2015 lopussa Viidakko-aiheinen yhteistyön teemaviikko. Tapahtumaa ideoitiin ja suunniteltiin

Varhaiskasvatustiimien palaverissa (liite 1) marraskuun lopulla kehittämishankkeen käynnistyessä. Tällöin päätettiin viikon teema ja valittiin toteutusviikko. Tammikuun alussa pidetyssä Varhaiskasvatustiimissä (liite 2) käytiin läpi toteutukselle suunniteltu aikataulu ja sovittiin yhteisiä käytäntöjä (liite 3). Yhteistyöviikon suunnittelu jaettiin kolmelle tiimille: Muskari-, Kollaasi- ja Viidakkoratatiimi. Itse kuului Muskarin suunnittelutiimiin, mutta itse yhteistyöviikolla olin mukana kaikkien toimintojen käytännön toteutuksessa.

Muskarissa (liite 4) laulettiin, soitettiin viidakkorumpuja ja kuunneltiin viidakon ääniä. Lisäksi lapsia osallistettiin yhteistoimintaan toiminnallisen laululeikin voimin. Esikoululaiset osallistuivat muskaritilan koristeluun piirtämällä seinille kiinnitettäväksi kuvia viidakon eläimistä.

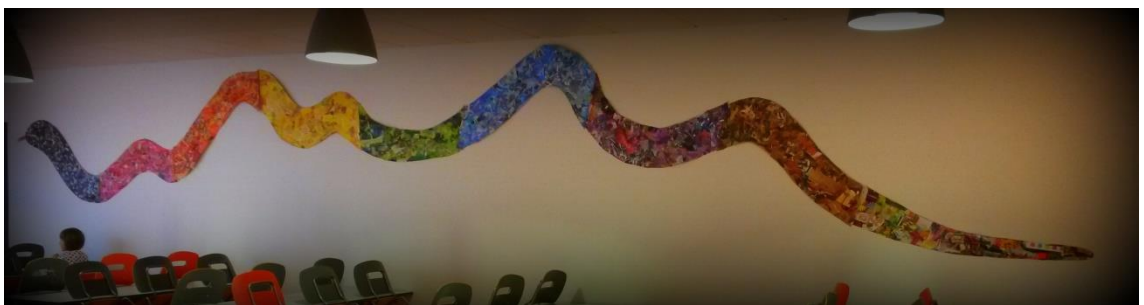
Kuva 1. Esikoululaisten koristeleva muskaritila.

Viidakkoradalla (liite 5) lapset pääsivät testailemaan liikunnallisia taitojaan. Suurella koulun liikuntasalissa toteutettu rata mahdollisti esikoululaisten ja koululaisten vapaamman yhteistoiminnan, kun rataa kierrettiin pienissä ryhmissä, joissa oli sekä esikoululaisia että koululaisia. Toiminta oli ohjattua ja rataa oli pitämässä useita aikuisia, mutta lapset saivat kuitenkin liikkua tilassa vapaammin ja koululaiset näyttivät pienemmille monessa kohtaa mallia, miten radalla kannattaa liikkua.

Kuva 2. Yhteistyöviikon viidakkoradalla.

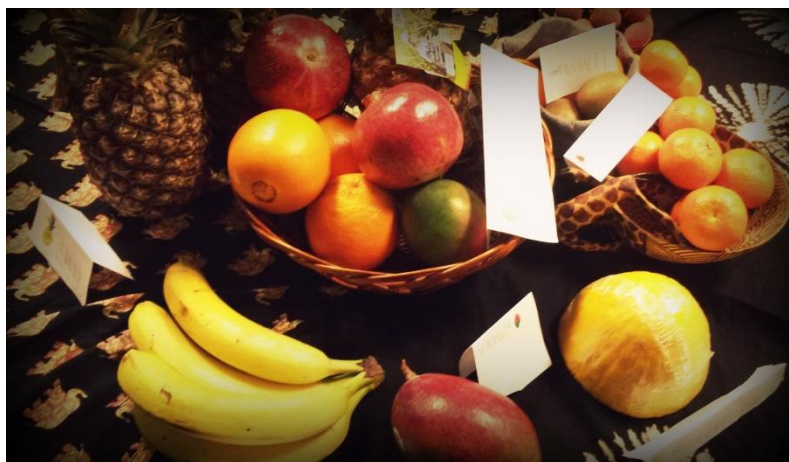
Lisäksi osana teemaviikkoa toteutettiin kaikkien esikoululaisten sekä alkuopetuslaisten kollaasiaskartelu, jonka suunnittelusta vastasi kolmen opettajan tiimi. Kukin ryhmä sai paperille piirretyn pienen pätjän ”käärmettä”. Jokaiselle ryhmälle oli myös valikoitu oma väri, ja ryhmän tehtävänä oli täyttää oma käärmeen osansa lehdistä leikatuin tietyin värisin kuvin. Tehtävässä yhdistyivät yhteistyön lisäksi näin ollen myös toiminnallisuus sekä värioppi. Valmis käärme sijoitettiin esille koulun ruokalaan, jolloin se on päivittäin niin koululaisten kuin esikoululaistenkin nähtävillä. Vaikka tehtävää ei toteutettukaan fyysisesti yhdessä vaan jokainen suoritti sen omassa ryhmässään, se toi esikoululaisille näkyviin, miten koulussa voidaan tehdä ihan samoja juttuja kuin esikoulussakin.

Kuva 3. Yhteistyöviikolla askarreltu kollaasikäärme.

Yhteistyöviikon tavoitteena oli myös syventää valikoitua teemaa niin esiopetusryhmissä kuin koululuokkissakin ja tuoda esiopetukselle tyypillistä toiminnallisuutta koululaisten arkeen. Omassa esiopetusryhmässäni organisoimme työtiimini

kanssa lapsille Viidakkoteemaisen elokuvahetken. Samalla järjestimme eksootisten hedelmien nyyttärit.

Kuva 4. Esikoululaisten viidakkonyyttarit.

Koululaisryhmissä teemaa syvennettiin muun muassa musiikintunneilla laulujen avulla, kuvaamataidossa viidakkotaideteoksien ja virkkaamalla liaaneja käsityötunneilla.

Vihreän lipun yhteistyö

Vihreä Lippu on muun muassa päiväkotien ja koulujen käyttöön suunniteltu kestävän kehityksen ohjelma. Vihreä lippu – ohjelman keskeisiä periaatteita ovat lasten ja nuorten osallistaminen, ympäristökuormituksen vähentäminen, kestävän kehityksen kasvatus jokapäiväisessä arjessa, yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa ja pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen kehitys. (Vihreä lippu 2014.) Piispanlähteen lastentalolle Vihreä lippu – oikeus periytyi Piispanlähteen alakoululta (Kaarinan kaupunki 2014c).

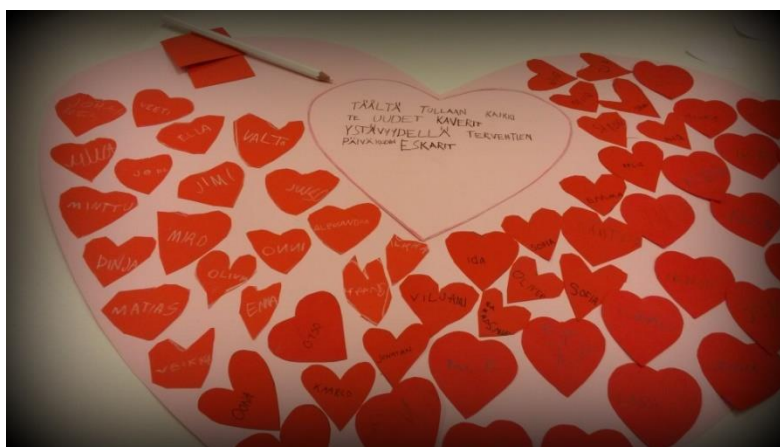
Toiminnan jatkuvuus pyritään Piispanlähteen lastentalossa saaman näkyviin aloittamalla Vihreä lippu – toiminta jo varhaiskasvatuksessa. Päiväkodista on nimetty omat työntekijät vastaamaan Vihreä lippu – toiminnan toteutuksesta ja päiväkodissa toimitaan Vihreä lippu – periaatteiden mukaan. Kehittämishankkeen aikana tavoitteena oli vahvistaa esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä myös Vihreä lippu – toiminnan kautta.

Kehittämishankkeeni aikana alakoulu toteutti yhteistyössä esiopetuksen kanssa hävikkiviikot, joiden avulla pyrittiin vähentämään lastentalon ruokalassa syntyvän ruokahävikin määrää. Aiheesta järjestettiin esikoululaisille alakoulun opettajan laatiman mallin mukainen ympäristöraati. Tämän jälkeen esikoululaiset osallistuivat koulun ruokalassa viikon ajan alakoululaisten tapaan haastatteluihin siitä, miksi he jättävät ruokaa. Alakoululaiset olivat myös askarrelleet ruokalaan aiheesta postereita, joita käytiin esikoululaisten kanssa läpi. Lisäksi kehittämishankkeeni aikana suunniteltiin myöhemmin keväällä päiväkodin ja koulun yhteistyönä toteutettavaa EARTH HOUR – tapahtumaa.

Lauluhetket

Kehittämishankkeeni aikana lastentalossa toteutettiin kaikkien esikoululaisten sekä alkuopetusikäisten yhteistyötä kahdesti lauluhetkien muodossa. Lauluhetket järjestettiin koulun puolella olevassa monitoimitilassa.

Lauluhetket rakentuivat molemmilla kerroilla kalenterin kannalta ajankohtaisen teeman ympärille; ensimmäisen teemana oli joulu, toisen ystävänpäivä. Lauluhetkiä ideoitiin yhdessä Varhaiskasvatustiimin palaverissa ja niiden organisoinnin päävastuu oli Varhaiskasvatustiimin johtavalla opettajalla, joka toimii myös alakoulun musiikinopettajana. Kumpaankin lauluhetkeen koottiin sekä esikoululaisille että koululaisille tuttuja lauluja. Ystävänpäivän lauluhetkeen liittyen toteutimme myös esiopetuksen puolella kaikkien esikoululaisten yhteisen ystävänpäiväkortin koululaisille vietäväksi.

Kuva 5. Esikoululaisten ystävänpäiväkortti koululaisille.

6.7 Palaute toiminnallisesta yhteistyöstä

Hankkeen aikana toteutettua yhteistyötä ja sen palautetta käytiin läpi helmikuun Varhaiskasvatustiimissä (liite 6). Lapsilta teemaviikosta koottu palaute oli pelkäästään positiivista. Lapsia innosti, että toiminta pyöri koko viikon tietyn teeman ympärillä. Esikoululaiset olivat innoissaan nähdessään entisiä päiväkotikavereitaan koululaisten joukossa. Koululaisten mielestä teemaviikko toi mukavaa vaihtelua normaaliopetukseen.

Myös lastentarhan- ja luokanopettajat olivat tyytyväisiä onnistuneeseen yhteistyöviikkoon. He kokivat, että toiminta oli mielekäästä. Myös aikataulut olivat sopivan joustavia ja sopivat hyvin sekä esikoulun että koululuokkien päivärytmiin. Myös suunnitteluvastuun jakaminen onnistui hyvin, eikä kukaan kokenut viikkoa liian kuormittavana. Lisäksi alkuluokkien opettajat sekä mukana toiminnan pyörittämisessä ollut alakoulun erityisopettaja tulivat esikoululaisille yhteisen toiminnan kautta tutummiksi.

Esiopettajien keskuudesta nousi toive, että yhteisten tapahtumien lisäksi lapsilla olisi enemmän mahdollisuuksia ”vapaaseen yhteistoimintaan”. Sekä muskari että tempurata olivat onnistuneita, mutta selkeästi suunniteltuja kokonaisuuksia, joissa lasten omalle luovuudelle ei jäänyt niin paljon varaa ja toiminta oli pitkälti aikuisjohtoista. Koululaiset toimivat monin paikoin ”vain” esimerkkinä pienemmille.

Yhteiset lauluhetket koettiin mukavaksi ja helpoksi tavaksi koota koko porukka yhteen. Toisaalta niihin olisi kaivattu myös toiminnallisuutta, esimerkiksi leikkien muodossa. Yhteistoiminnan järjestäminen kaikille lähes kahdelle sadalle lapselle yhtä aikaa koettiin kuitenkin pelkäästään tilankin kannalta haasteelliseksi ja kaaosmaiseksi. Niinpä Varhaiskasvatustiimissä sovittiin, että lauluhetkiä jatketaan samalla kaavalla ja toiminnallisempia projekteja järjestetään pienemmissä yhteistyötiimeissä, jolloin lapsimäärä on helpommin hallittavissa.

Vihreä Lippu -yhteistyön on lastentalossa koettu toimivan hyvin. Sen suunnittelusta vastaavat jatkossakin Vihreä Lippu- toimikuntiin kuuluvat lastentarhan- ja luokanopettajat.

7 KEHITTÄMISTOIMINNAN TUOTOS

7.1 Tuotoksen kokoaminen

Kehittämishankkeen tuotoksena syntyi ”Piispanlähteen lastentalo, Esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyö” – toimintaohjeet (liite 7). Tuotosta ideoitiin yhdessä sekä Varhaiskasvatustiimeissä että esiopetustiimissä, johon kuului lisäksi kaksi esiopetusikäisten kanssa työskentelevää lastentarhanopettajaa ja yksi lastenhoitaja. Tavoitteena oli koota toimintaohjeisiin selkeä kuvaus yhteistyöstä ja sen käytännöistä, jotta niitä olisi helppo hyödyntää vaikka esi- tai alkuopetuksen suhteen tapahtuisi henkilöstövaihdoksia. Lisäksi tavoitteena oli koota ideoita hyvän yhteistyön toteuttamiseen jatkossa.

Useimmiten on helpompaa rakentaa vanhan päälle kuin luoda uutta aivan tyhjästä (Mattila 2010, 120). Osa toimintaohjeisiin kootuista ideoista onkin uusia ja hankkeen aikana esiin nousseita, mutta osa jo kokeilussa olleita, jotka nyt vain määriteltiin selkeämmin. Varhaiskasvatustiimissä nousi esille tarve kehittää parempi systeemi tietojen siirtymiseen esiopettajilta luokanopettajille esikoululaisien kouluvalmiustaitojen suhteen. Varhaiskasvatustiimissä käydyn keskustelun ja erilaisten muissa yksiköissä käytössä olevien lomakkeiden perusteella kokosin osaksi toimintaohjeita ”Esikoululaisen kouluvalmiustaitojen arviointi” – lomakkeen.

Tärkeäksi aiheeksi onnistuneen yhteistyön kannalta nousi myös yhteistyön suunnittelu. Vaikka lastentalossa yhteistyön toteutus on jaettu tiimeihin, on tiimeissä toteutettu suunnittelu tähän asti ollut melko vähäistä ja moni asia on niin esi- kuin alkuopettajienkin mukaan jäänyt vain puheen tasolle. Koska asioiden ylöskirjaaminen auttaa henkilöstöä sitoutumaan suunnitelmien toteuttamiseen, kokosin suunnittelun tueksi tuotokseen ”Yhteistyön suunnittelupohjan”. Sen avulla yhteistyötiimit voivat määritellä selkeästi millaista yhteistyötä on suunniteltu, koska se on tarkoitus toteuttaa ja kuka siitä on vastuussa.

7.2 Tuotoksen sisältö

Toimintaohjeet koostuvat:

- Lastentalon esi- ja alkuopetuksen yhteistyön perustan ja tavoitteiden määrittelystä
- Yhteistyön ylöskirjatuista käytännöistä suunnittelun, tietojen siirron ja yhteisten tilojen käytön suhteen
- Yhteistyön vuosisuunnitelmasta,
- Tiimityön suunnittelupohjasta
- ”Esikoululaisen kouluvalmiustaitojen arviointi”-lomakkeesta
- Ideoista yhteistyön toteuttamiseen käytännössä

Toimintaohjeiden alkuun on myös koottu lyhyt esittely Piispanlähteen lastentalosta, jotta siitä on nähtävissä millaisen yksikön käyttötarkoituksiin ne on suunniteltu.

7.3 Tuotoksen käyttömahdollisuudet

Toimintaohjeet on suunniteltu kulkeväksi osana esi- ja alkuopetuksen välisen yhteistyön organisointia koko toimintavuoden ajan. Toiminnan yhteinen suunnittelu aloitetaan vuosisuunnitelman mukaisesti uuden lukuvuoden alkaessa ja se päättyy esikoululaisten siirtyessä alkuopetukseen seuraavana syksynä. Tavoitteena on kuitenkin jatkuvuus, jolloin alkuopetukseen siirtyvät esikoululaiset osallistuvat edelleen yhteistyöhön, mutta tällä kertaa koululaisina. Kukin Piispanlähteen lastentalossa esi- ja alkuopetuksensa suorittava lapsi on siis yhteistyön piirissä kolme lukuvuotta.

Siinä missä hankkeeni toiminnallisen osuuden tavoitteena oli toteuttaa isompia yhteistyökuvioita Piispanlähteen lastentalon esi- ja alkuopetuksessa, tuotos pyrkii ohjaamaan, miten yhteistyö voitaisiin tuoda osaksi jokapäiväistä arkea. Tuotos toimii valmiina suunnittelupohjana ja ideapankkina yhteistyön suhteen niin esi- kuin alkuopettajillekin ja tukee heidän moniammatillista yhteistyötään.

Vaikka toimintaohjeet onkin suunniteltu selkeästi juuri Piispanlähteen lastentalolle, ovat etenkin käytännön ideat yhteistyöhön sovellettavissa helposti myös muissa yksiköissä. Toimintaohjeisiin koottu uudistettu ”Esikoululaisen kouluvalmiustaitojen arviointi” –lomake otetaan mahdollisesti sellaisenaan käyttöön myös muissa Kaarinan kaupungin esiopetusyksiköissä.

Toimintaohjeisiin kootut käytännön ideat ovat monelta osin niin laajoja ja esi- ja alkuopettajien toiveiden mukaan muokattavissa, että samoja ideoita voi hyvin hyödyntää vuodesta toiseen. Esimerkiksi musiikkia, kädentaitoja ja liikuntaa yhdistävä yhteistyön teemaviikko on aina täysin erilainen teemasta riippuen ja yhteinen metsäretki kohteesta riippuen.

7.4 Tuotoksen arviointi

Piispanlähteen lastentalon henkilökunnalta saatu palaute kehittämishankkeen tuotoksesta oli erittäin positiivista. Tuotoksen ulkoasu sai kiitosta selkeydestä ja yksinkertaisuudesta. Lastentarhanopettajat uskoivat valmiiden toimintaohjeiden pienentävän heidän työtaakkaansa sekä sitouttavan alkuopettajat vahvemmin mukaan yhteistyön toteutukseen. ”Esikoululaisen kouluvalmiustaitojen arviointi” –lomakkeen lastentarhanopettajat uskoivat parantavan tiedonkulkua esi- ja alkuopetuksen välillä. Myös alkuopettajien palaute tuotoksen suhteen oli hyvää.

Syksyä 2015 ajattelen Piispanlähteen lastentalon henkilöstöllä ei ole vielä täyttä varmuutta esiopetusryhmien muodostumisesta, koska esiopetusikäisiä on palvelualueella tätä toimintavuotta vähemmän. Niinpä lastentalon henkilökunnalla ei ole vielä tietoa, toimiiko yhteistyö ensi vuonna samalla tavoin kolmessa eri tiimissä. Toiminnan toivotaan kuitenkin jatkuvan samalla mallilla, jota tässä kehittämishankkeessa on kehitetty.

Itse olen tyytyväinen kehittämishankkeeni tuotokseen. Koen, että siihen onnistuttiin kokoamaan kaikki Piispanlähteen lastentalon esi- ja alkuopetuksen välisen yhteistyön kannalta oleelliset asiat. Toimintaohjeet tarjoavat hankkeen tavoitteiden mukaisesti sekä pohjan yhteistyön etenemiselle että käytännön ideoita sen toteuttamiseen.

Kehittämishankkeen tuotokselle on eduksi, jos se erottuu edukseen muista vastaavan kaltaisista tuotoksista ja tätä edesauttaa yksilöllinen ja persoonallinen ulkoasu (Vilkkä & Airaksinen 2003, 53). Itse olen tyytyväinen myös tuotokseni ulkoasuun, se on mielestäni selkeä, helppolukuinen ja mielenkiintoisen näköinen. Pituudeltaan tuotos on mielestäni sopivan mittainen eikä se sisällä mitään ylimääräistä, vaan jokainen osio on sen hyödyntämisen kannalta oleellinen.

8 YHTEENVETO JA POHDINTA

8.1 Kehittämishankkeen kulun arviointi

Kehittämishankkeen toteutuksen tulee perustua sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen (Toikko & Rantanen 2009, 59). Mielestäni toiminnalle asetetut tavoitteet täyttyivät kehittämishankkeessani. Kehittämishankkeeni aikana Piispanlähteen lastentalossa toteutettiin monipuolisesti yhteistyötä esi- ja alkuopetuksen välillä. Varhaiskasvatustiimin palaverissa onnistuttiin myös herättämään keskustelua siitä mikä yhteistyössä toimii ja mikä ei. Ideointi yhteistyön käytännön toteuttamisen suhteen oli aktiivista ja edisti hankkeen tuotoksen syntymistä.

Myös palaute kehittämishankkeen aikana toteutetusta toiminnallisesta yhteistyöstä esi- ja alkuopetuksen välillä oli positiivista kaikkien siihen osallistuneiden tahojen puolelta. Kehittämishankkeessa mukana ollut lastentalon henkilöstö oli tyytyväinen työpanokseeni hankkeen parissa ja esiopettajat kokivat hyödylliseksi, että selvittely ja ideointi yhteistyön suhteen lähtivät ”puolueettomalta” taholta, koska en ollut työyhteisön virallinen jäsen.

Valitettavasti myös hankkeen aikana näkyi, että kaikki opettajat, niin esi- kuin alkuopetuksenkaan puolelta eivät olleet yhtä sitoutuneita yhteistyöhön eivätkä esimerkiksi ilmestyneet lainkaan Varhaiskasvatustiimin palaveriin. Yksittäisten henkilöiden toimintatapoihin on kuitenkin todella vaikea vaikuttaa ja ylipääntään yhteistyön ilmapiiri työyhteisössä oli mielestäni hankkeen aikana hyvä ja esi- ja alkuopettajat kokivat, että yhteistyö sujui nyt paremmin kuin alkusyksystä, jolloin se oli jäänyt hieman taka-alalle.

Olisiko yhteistyö kehittynyt lastentalossa parempaan suuntaan, jos en syksyllä olisi nostanut aihetta esille ja lähtenyt ideoimaan kehittämishanketta sen suhteen? Sitä en voi varmaksi sanoa, mutta toivon, että hankkeen aikana syttynyt ”tekemisen meininki” ja hankkeen tuotos tulevat edesauttamaan toimivan yhteistyön jatkumista myös jatkossa.

8.2 Ammatillinen itsearviointi

Sekä toiminnan aikainen että jälkeinen reflektio ovat oleellinen osa sosionomin ammatillisuutta. Sosionomilla tulee olla reflektiivinen suhde omaan työhönsä sekä omaan ammatilliseen kasvuunsa. (Mäkinen ym. 2009, 52.) Ammatillisella kasvulla tarkoitetaan vähitellen tapahtuvaa oppimista, jonka myötä opiskelija kehittyy oman ammattinsa edustajaksi (Laine ym. 2012, 21).

Minulla on paljon käytännönkokemusta alkuopetusikäisten parissa toimimisesta partioharrastuksen kautta ja tiesinkin hyvin, millaisesta toiminnasta sen ikäiset innostuvat. Hankkeen aikana suoritin kymmenen viikon harjoittelujakson lastentalon päiväkodin esiopetusryhmässä ja sain tätä kautta kokonaisvaltaisen käsityksen myös siitä, millä tavoin esiopetusikäisten kyvyt ja kiinnostuksenkohteet eroavat alkuopetusikäisistä. Esi- ja alkuopetuksen välinen nivelvaihe on minulle kuitenkin tähän saakka ollut aiheena vieraampi, mutta se kiinnosti minua paljon. Koska suuntaudun opinnoissani varhaiskasvatukseen, painotin hankkeessani varhaiskasvatuksen roolia yhteistyössä ja yhteistyön yhdeksi tavoitteeksi nousikin muokata alkuopetusta ”varhaiskasvatusmaisemmaksi” ideoimalla toiminnallista yhteistyötä luokkamutoisen opetuksen vastapainoksi. Työskentelyä helpotti ehdottomasti se, että olen itse aikanaan käynyt Piispanlähteen alakoulua ja osa alkuopetuksen luokanopettajista olikin minulle tätä kautta entuudestaan tuttuja. Näin ollen minun oli helppo lähestyä heitä ja lisäksi he luottivat minuun.

Tiimissä työskentely merkitsee, että jokainen tiimin jäsen ottaa vastuun koko tiimin työstä sekä tuloksesta. Tiimin jäsenen roolit saattavat vaihdella eri tilanteissa. (Frilander 1997, 23.) Verrattuna kasvatustieteiden kandidaatin opintoihin, sosionomi (AMK) – tutkintoon sisältyy myös johtamiseen ja työyhteisöosaamiseen liittyviä opintoja, jotka vahvistavat lastentarhanopettajani toimivien sosionomien (AMK) työelämätaitoja (Jaakkola 2015, 19). En ole koskaan aiemmin työskennellyt varhaiskasvatuksessa osana näin suurta työyhteisöä ja kehittämishankkeen toteuttaminen isossa yksikössä tuntuikin aluksi minusta haasteelliselta. Toisaalta pohtiessani ammatillista kasvuani hankkeen myötä, näen kehittyneeni nimenomaan tiimityöskentelyn kannalta. Opin toimimaan erilaisissa tiimeissä, niin isommissa kuin pienemmissäkin ja näkemään, miten suurissa yksi-

köissä toimivan työyhteisön taustalla on nimenomaan hyvin toimiva tiimityö. Yksi ihminen ei mitenkään voi tehdä kaikkea vaan vastuuta pitää oppia jakamaan ja myös luottamaan muiden työpanokseen.

Sosionomin työkentällä moniammatillinen yhteistyö on yksi keskeisiä työskentelyperiaatteita (Talentia 2005, 26). Pelkästään varhaiskasvatuksenkin piirissä lastentarhanopettajana työskentelevä sosionomi voi tehdä yhteistyötä esimerkiksi niin perusopetuksen, neuvolan kuin puhe- ja toimintaterapeuttienkin kanssa. Myös itse varhaiskasvatus on moniammatillista työskentelyä päiväkodin henkilöstön koulutuksen vaihdellessa niin lastenhoitajasta sosionomiin kuin kasvatustieteiden kandidaattiin (Jaakkola 2015, 19). Olen aiemminkin työskennellyt varhaiskasvatuksessa, mutta esi- ja alkuopetuksen tekemä yhteistyö oli minulle uutta. Koen oppineeni paljon päästessäni käytännössä näkemään, miten esi- ja alkuopettajien kasvatukselliset käsitykset monessakin asiassa poikkeavat toisistaan. Samalla moniammatillisuuden vahvuudet tulivat kehittämishankkeeni kautta minulle entistä konkreettisemmiksi. Esimerkiksi yhteistyön käytännön toteutusta suunnitellessa eri ammattiryhmät näkivät eri ideoissa erilaisia hyötyjä.

LÄHTEET

- Aalto, T. 2012. Kuinka olla avoin – työelämän uudet viestintätaidot. Helsinki: Finn Lectura.
- Brotherus, A.; Hytönen, J. & Krokfors, L. 2002. Esi- ja alkuopetuksen didaktiikka. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Brotherus, A.; Halme, K.; Järnefelt, K. Liimola, A.; Ojala, M. & Parikka-Nihti, M. 2012. Esiopetus. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto.
- Frilander, P. 1997. Työorganisaatioiden tiimittäminen ja tiimityön kehittäminen. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.
- Glenny, G. & Roaf, C. 2008. Multiprofessional Communication: Making Systems Work for Children. New York: McGraw - Hill Education
- Hakkarainen, P. 2002. Kehittävä esiopetus ja oppiminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Hakkarainen, P. 2008. Oppiminen ja ongelmanratkaisu ennen kouluikää. Teoksessa: Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.) Pedagogiikan palikat – Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. 109–138.
- Huhtanen, K. 2005. Sosiaalinen vuorovaikutus perustuu onnistuneeseen kommunikaatioon. Teoksessa: Parkkinen, T. & Keskinen, S. (toim.) Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 21. Turku: Turun Ammattikorkeakoulu, 8-20.
- Hujala, E.; Karikoski, H. & Turunen T. 2010. Esiopetussuunnitelman toimivuudesta esiopetuksen ohjauksessa. Teoksessa Korkeakoski, E. & Siekkinen, T. (toim.) Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmajärjestelmän toimivuus - Puheenvuoroja sekä arviointi- ja tutkimustuloksia. Jyväskylä: Koulutuksen arviointineuvosto, 11–22.
- Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.
- Jaakkola, H. 2015. ”Onko sosionomeista lastentarhanopettajiksi?”. Kasvu 1/2015, 18–19.
- Jalava, U. & Virtanen, P. 1995. Moniammatillinen projektitoiminta – Avain hyvinvointipalvelujen tulevaisuuteen. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Jantunen, T. 2011. Esikouluikäisen oppimisen luonne. Teoksessa Jantunen, T. & Lautela R. (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Tammi, 54–64.
- Jantunen, T. & Lautela, R. 2011. Luokanopettajan kolme toivomusta esiopetukselle. Teoksessa Jantunen, T. & Lautela R. (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Tammi, 87–89.
- Kaarinan kaupunki 2012. Kaarinan kaupungin esiopetussuunnitelma.
- Kaarinan kaupunki 2014a. Viitattu 21.10.2014. <http://www.kaarina.fi> > Perhe- ja sosiaalipalvelut > Varhaiskasvatus > Palvelualueet
- Kaarinan kaupunki 2014b. Viitattu 21.10.2014. <http://www.kaarina.fi> > Perhe- ja sosiaalipalvelut > Varhaiskasvatus > Päiväkodit > Piispanlähteen päiväkot
- Kaarinan kaupunki 2014c. Viitattu 27.12.2014 <http://www.kaarina.fi> > Koulut > Piispanlähteen koulu > Koulun esittely
- Karila, K. 2000. Esiopetus työyhteisöjen ja työntekijöiden oppimismahdollisuutena. Teoksessa Kangassalo, M., Karila, K. & Virtanen, J. Omat opetussuunnitelmat esiopetukseen. Tampere: Tammi. 99-144.

Karila, K. & Nummenmaa, A. 2005. Esi- ja alkuopetuksen jatkumo haastaa opettajat moniammatilliseen työskentelyyn. Teoksessa Hämäläinen, K., Lindström, A. & Puhakka, J. (toim.), Yhdenäisen peruskoulun menestystarina. Helsinki: Yliopistopaino, 212–216.

Koskela, L.; Koskinen, J. & Lankinen, P. 2007. Viestintä verkostoissa ja innovaatioissa. Helsinki: WSOY.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laine, A.; Salervo, P.; Sivén, T. & Välimäki, P. 2012. Opi ammattiin. 4.uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Lawrence, J. 2013. Multi-Professional Working. Teoksessa: Worsley, A.; Mann, T.; Olsen, A. & Mason-Whitehead, E. (toim.), Key Concepts in Social Work Practice. Lontoo: Sage Publications. 151-155.

Lerkkanen, M-K. & Koivisto, P. 2001. Opetuksen eheyttäminen – kohti elinikäistä oppimista. Teoksessa Högström, B. & Saloranta O. (toim.), Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. Helsinki: Opetushallitus. 27–36.

Luukkainen, O. 2003. Lasten päivähoiton järjestämisestä kunnallisessa palvelutuotannossa. Teoksessa: Puhakka, J. & Selkee, J. (toim.), Hyvän elämän alku kunnallisessa palvelutuotannossa. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 13–23.

Martikainen, T. 2005. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 102. Inhimillinen tekijä. Opettaja eettisenä ajattelijana ja toimijana. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Mattila, K. 2010. Asiakkaana ihminen – työnä huolenpito ja auttaminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Mäkelä, J. & Jantunen, T. 2011. Lapsen kasvu ihmisyyteen ja yhteisöllisyyteen. Teoksessa Jantunen, T. & Lautela R. (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Tammi, 70-80.

Mäkinen P.; Raatikainen, E.; Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. 1.painos. Helsinki: WSOY.

Niikko, A. & Havu-Nuutinen, S. In Search of Quality in Finnish Pre-School Education. 2009. Scandinavian Journal of Educational Research Vol. 53, No. 5, October 2009, 431–445.

Nisonen, R. 2001. Esiopetus – yhteinen kasvatustehtävä. Teoksessa Högström, B. & Saloranta O. (toim.), Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. Helsinki: Opetushallitus, 49–54.

Nummenmaa, A. & Karila, K. 2003. Osaamisesta moniammatilliseen osaamisen. Teoksessa: Puhakka, J. & Selkee, J. (toim.), Hyvän elämän alku kunnallisessa palvelutuotannossa. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 128–136.

Opetusalan Ammattijärjestö. 2015. Viitattu 14.3.2015. <http://www.oaj.fi> >Etusivu > Opettajan ammatti > Kelpoisuudet > Perusopetuksen ja lukion opettajat.

Ojasalo, K.; Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Ojuri, A. 1996. Moniammatillinen yhteistyö ja organisaatiokulttuuri. Teoksessa: Metteri, A. (toim.) Moniammatillisuus ja sosiaalityö – Sosiaalityön vuosikirja 1996. Helsinki: Sosiaalityöntekijäin liitto ry, Edita.

Opetushallitus 2014. Viitattu 21.10.2014. <http://www.oph.fi> > Koulutus ja tutkinnot > Esiopetus

Opetushallitus 2015. Viitattu 2.3.2015. <http://www.oph.fi> > Koulutus ja tutkinnot > Perusopetus

Opetushallitus. 2010. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010. Helsinki: Opetushallitus.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628

Piispanlähteen lastentalo. 2013. Piispanlähteen koulu, luokat 1-5 – Avain kouluarkeen 1314.

Pärna K. 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina – Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Yliopistollinen väitöskirja. Turku: Turun yliopisto.

Raision kaupunki. 2011. Kasvu jatkuu – perusopetuslain mukaisesta esiopetuksesta kouluun. Raisio: Raision kaupungin Varhaiskasvatuksen kehittämistyöryhmä.

Seppänen-Järvelä, R. 2004. Projekt – kehittämisen kehto vai musta aukko? Yhteiskuntapolitiikkalehti 2/2005. Helsinki: Stakes.

Silven, M.; Mattinen, A.; Lepola, J. & Husu, J. 2013. Oppimisen ja kouluvalmiuksien tukeminen varhaiskasvatuksen keinoin. Teoksessa: Pyhältö, K. & Vitikka, E. (toim.) Oppiminen ja pedagogiset käytännöt varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Helsinki: Opetushallitus, 48–78.

Siniharju, M. 2007. Esiopetuksen laatu ja merkitys - Vanhempien ja perusopetuksen ensimmäisen vuosiluokan opettajien arvioimana. Helsinki: Opetushallitus.

Skyttä, A. 2005. Tiimitys ja sen läpivienti – Matkalla kohti matalampia organisaatioita. Helsinki: Otava.

Sulonen, K.; Heilä-Ylikallio R.; Juntila N.; Kola-Torvinen P.; Laine T.; Ropo E.; Suortamo M.; Knubb-Manninen G. & Korkeakoski E. 2010. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmajärjestelmän toimivuus. Jyväskylä: Koulutuksen arviointineuvosto

Talentia ry. 2005. Arki, arvot, elämä, etiikka – Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry, Ammattieettinen lautakunta

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere:Tampereen yliopisto.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

THL 2014a. Viitattu 27.12.2014. <http://thl.fi> > Etusivu > Lapset, nuoret ja perheet > Lait ja oppaat > Varhaiskasvatusta koskevat lait ja oppaat > Varhaiskasvatusta linjaavat asiakirjat ja suunnitelmat > Vasu-asiakirja

THL 2014b. Viitattu 27.12.2014. <http://thl.fi> > Etusivu > Lapset, nuoret ja perheet > Lait ja oppaat > Varhaiskasvatusta koskevat lait ja oppaat > Varhaiskasvatusta linjaavat asiakirjat ja suunnitelmat

Vihreä lippu 2014. Viitattu 26.1.2015. <http://www.vihrealippu.fi> > Vihreä Lippu > Mikä Vihreä lippu?

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vuorio, R. 2015. Hyvä työyhteisö. Kasvu 1/2015, 24–25.

VK-tiimin palaveri-muistio 26.11.2014

Paikalla: eskarin puolelta Tuija (Kuunsirpit), Marja (Revontulet), Kati (Pyrstötähdet) ja Sanni. Koulusta Varpu (2B), Maritta (2C)

Katja(1A), Maiju (1C) ja Hanna (1B) ja Jaana (1A)

- Isomman toiminnallisen yhteistyön toteuttaminen. Sanni toteuttamassa ja kokoaa palautetta osana kehittämishankettaan, jonka avulla pyritään parantamaan eskarin ja eka-tokaluokan yhteistyötä.
- Päätetään rakentaa yhteistyö viime vuoden tapaan teemaviikon ympärille. Viime vuonna teemaviikon siirtymät koettiin toimimattomiksi. Lisäksi aikataulut olivat sekavat ja suunnittelu kuormitti liikaa yksittäisiä ihmisiä. Myös ryhmäkoot olivat liian suuret, kun yhteen toimintoon osallistui kerralla yksi esiopetusryhmä ja kaksi koululuokkaa. Katilla idea parempaan aikataulutukseen ja ryhmien puolittamiseen, jolloin ryhmiä kolmen sijaan kuusi. Kati ja Sanni aikatauluttavat tämän pohjalta.
- Teemaksi valikoituu Viidakko. Järjestettäväksi sovitaan yhteinen muskari ja liikuntarata. Lisäksi kollaasiaskartelu, joka kokonaisuutena yhteinen mutta toteutetaan omissa pienryhmissä.
- Suunnitteluvastuu kolmelle tiimille: muskaritiimi (Kaika, Tomppa, Sanni), Viidakkoratiimi (Kati, Katja, Maritta, Maiju) ja kollaasitiimi (Varpu, Anna-Maria, Hanna). tiimit huolehtivat suunnittelusta, ideoita saavat toki antaa muutkin!
- Katja ja Hanna huolehtivat nimilappuaskartelun suunnittelusta lapsille. Kullekin ryhmälle oma nimikkoeläin.

Muita asioita:

- Ennen joulua pidettävän yhteisen lauluhetken ajankohta siirtyy joulukuun 8. päivästä 15.päivään, koska Varpu on poissa 8.päivä ja on tulossa säestäjäksi. Varpu koonnut laulutoiveita myös esiopetuksen puolelta.
- Sovitaan seuraava tapaaminen: 15.1.2015

VK-tiimin palaveri-muistio 15.1.2015

Paikalla: eskarin puolelta Kati (Pyrstötähdet) ja Sanni. Koulusta Varpu (2B), Maritta (2C),

Katja(1A), Maiju (1C) ja Hanna (1B) ja Jaana (1A)

Ensi viikon teemaviikkoon liittyvät asiat:

- Suunnittelu edennyt tiimeissä hyvin, muskari ja liikuntarata ok. Liikuntarataa varten tehdään yhdessä välinetsekkaukset huomenna.
- Kollaasiaskartelu: Tarkoituksena toteuttaa viidakkokäärme, joka laitetaan esille koulun ruokalaan. Kukin ryhmä saa palan käärmettä ja palanen tulee "värittää" tietyllä värillä lehdistä leikatuin kuvin. Varpu toimittaa palat ryhmiin.
- Ideoita teeman laajentamiseen omassa ryhmässä: liaanien sormivirkkaus, maalaukset, sadut. Varpu kokosi listaa teemaan liittyvistä lauluista, lupaa laulattaa koululaisia musiikin tunneilla. Katja vinkkasi ekaluokkalaisten lukukirjasta sopivan kappaleen
- Maritta askarrellut liikuntarataa ja välituntikäyttöä varten kortteja, joissa viidakon eläimiä ja niihin liittyviä liikkeitä. Voidaan hyödyntää myös jos syntyy mahdollista odottelua.
- Erityisopettaja Lasse luvannut tulla mukaan viidakkoradalle.
- Muita asioita:
- Keskustellaan siitä, miten yhteistyö on kehittynyt lastentaloon siirtymisen myötä ja siitä mikä on toiminut ja mikä ei. Tarkoituksena saada yhteistyöstä entistä "arkipäiväisempää". Nivelvaiheikäytännöt vielä epäselviä ja hakevat muotoaan, toivotaan selkeitä yhteisiä käytäntöjä.
- Koulun uusien opetussuunnitelmien suunnittelu on aloitettu. Mukaan tulossa myös oma oppilashuollon osio, jossa käsitellään nimenomaan esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä. Kati lähtee päiväkodin edustajaksi mukaan suunnittelutiimiin.
- Keskustelua puheopetuksesta esi- ja alkuopetuksessa. Resurssit tällä hetkellä huonot, erityisopettaja Lasse järjestänyt alakoulun puolella tarpeen mukaan lisäopetusta. Päiväkodin mukaan heillä ei ole puheopetusresursseja vaan heiltä lapset ohjataan neuvolan kautta puheterapeutille.
- Keskustelussa lakiasiat tietojen salassapidon suhteen. Esiopettajat kokevat turhauttavana, kun eivät saa palautetta omasta työstään, kun eivät saa tietoa siitä, miten lapsen koulunkäynti on lähtenyt sujumaan. Esiopetuksen puolelta toive, että ennen huhtikuun siirtopalavereja käsiteltäisiin tietojen siirtoa esi- ja luokanopettajien välillä ja kehitettäisiin siihen toimivampi systeemi. Päätetään ottaa tämä seuraavan VK-tiimin pääteemaksi. Olisiko esiopettajia esim. mahdollista kutsua tarvittaessa mukaan ekaluokkalaisten vanhempien vartteihin?
- Sovitaan seuraava tapaaminen pidettäväksi 26.2. klo 13.15.

Yhteistyön teemaviikon aikataulu ja sovitut käytännöt

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyön teemaviikko vko 4

Teemana **Viidakko**

Aikataulu, vko 4 (19-23.1.2015)

Ma/ti	Viidakkomuskari päiväkodin salissa (Kaika, Tomppa, Sanni)	
	ma klo 9.00	PT, 1C, 2C (puolet ryhmistä) Apinat
	ma klo 9.30	PT, 1C, 2C (puolet ryhmistä) Papukaijat
	ma klo 10.00	KS, 1A, 2A (puolet ryhmistä) Elefantit
	ti klo 9.00	KS, 1A, 2A (puolet ryhmistä) Krokotiilit
	ti klo 9.30	RT, 1B, 2B (puolet ryhmistä) Käärmeet
	ti klo 10.00	RT, 1B, 2B (puolet ryhmistä) Kirahvit
Ke	Viidakkokollaasi (Anna-Maria, Hanna, Varpu)	
To/Pe	Viidakkorata koulun salissa (Katja, Maiju, Maritta, Kati)	
	to klo 9.00	KS, 1A, 2A Elefantit
	to klo 9.30	KS, 1A, 2A Krokotiilit
	to klo 10.00	PT, 1C, 2C Papukaijat
	pe klo 9.00	PT, 1C, 2C Apinat
	pe klo 9.30	RT, 1B, 2B Kirahvit
	pe klo 10.00	RT, 1B, 2B Käärmeet

- Jokaisen oppilas- (esim. puolikas 1A & puolikas 2A) ja eskariryhmän mukana tulee sekä muskariin että liikuntaradalle vähintään yksi aikuinen.
- Teemaa voi laajentaa haluamallaan tavalla omassa ryhmässä ohjelmatomina päivinä.
- Koulun kirjastoon on koottu teemaviikolle viidakkoaiheisia kirjoja, lainattavissa myös esiopetuksen käyttöön.

Viidakkoviikon Muskari

- Paikkana päiväkodin sali. Kesto n. 30min.
- Tarvittavat välineet (löytyvät päiväkodilta):
 - sadeputket (3kpl)
 - rummut (15 kpl)
 - istuintyyny (30 kpl)
 - viidakkomusiikit
 - mankkari
 - kitara
 - kankaat & kasvit koristeluun
- Muskarin kulku:
 - lapset saapuvat viidakoksi koristettuun saliin, jossa soivat viidakon äänet.
 - äänet hiljenevät, lapset toivotetaan tervetulleiksi viidakkoon ja pyydetään heitä äänteleämään oman ryhmänsä tunnuseläimen mukaisesti.
 - lauletaan yhdessä eskareille entuudestaan tuttu Viidakkolaulu (Tomppa säestää kitaralla)
 - suljetaan silmät ja kuunnellaan hetki hiljaa viidakon ääniä. Kysellään lapsilta mitä kaikkea he kuulivat. (Kaika)
 - leikitään yhdessä ”alkuasukas”-tanssi A-le-a-go-go (Sanni)
 - jaetaan lapsiryhmä puoliksi. Toinen puoli keskelle salia, toinen reunoille soittamaan rumpuja. Sanni ja Tomppa aloittavat rummuilla rytmin, johon lapset lähtevät mukaan. Keskellä olijat luovat rytmiin viidakkotanssin Kaikan johdolla. Jatketaan jonkin aikaa, vaihdetaan rooleja.
 - Lapset palaavat omille paikoille, kuunnellaan levyttä Afrikan rytmejä ja harjoitellaan rytmitystä. Kokeillaan ”kehosoittimia” (Kaika).
 - Halukkaat lapset rumpaleiksi, Sanni rumpuihin näyttämään rytmiä. Lauletaan viidakkolaulu uudestaan rumpujen rytmittämänä.
 - Laitetaan sadeäänet soimaan. Viidakossa alkaa sataa, eläinten on aika siirtyä takaisin koteihinsa. Sadeputket lähtevät kiertämään lapsille, jokainen saa kokeilla sadeputkea ja siirtyä tämän jälkeen oman ryhmänsä tunnuseläimelle tyypillisellä tavalla jonoon odottamaan siirtymistä omaan ryhmään.

Viidakkoviikon Viidakkorata

- Paikkana koulun sali. Kesto n. 30 min.
- Tarvittavat välineet koululta:
 - hulavanteet
 - kankaat
 - patjat (1 iso + 5 pientä)
 - penkki liukumäeksi
 - trampoliini
 - narut
- Tarvittavat välineet päiväkodilta:
 - mahalaudat
 - tasapainoilurata
 - tasapainoilupalat
 - kengurupallot
 - tunneli
- Tiikeri (Sanni) toivottaa lapset tervetulleiksi radalle ja esittelee sen heille kiertämällä. Tämän jälkeen lapset kiertävät radalla olevia rasteja pienissä ryhmissä. Aikuiset rasteilla opastamassa. Rastit ovat:
 - Viidakkokiipeily (kiipeilyseinä)
 - Kuumat laavakivet (tasapainoilupalikat)
 - Pirajialammen ylitys (patjojen ylitys köysillä)
 - Apinataitorata (puolapuissa kiipeily ja alas liukumäkeä pitkin)
 - Sammakkoloikka (kengurupallot ja trampoliini)
 - Leijonan luola (tunneli)
 - Saalistus (mahalautoilla pujottelu)
 - Kirahvin tasapainokävely (tasapainoilurata varpaisillaan)
 - Tiikerin pakeneminen (tiikeri yrittää napata lapsia)
- Radalle piilotettu punainen sammakko, joka lasten pitää yrittää löytää, löytäjä saa piilottaa sammakon uudelleen.
- Mahdollisia jonotuksia varten salin seinille kiinnitetty lyhyitä eläinrunoja, joissa erilaisia liikkeitä.

VK-tiimin palaveri-muistio 26.2.2015

Paikalla: eskarin puolelta Tuija (Kuunsirpit), Kati (Pyrstötähdet) ja Sanni. Koulusta Varpu (2B)

Katja (1A), Maiju (1C) ja Hanna (1B) ja Jaana (1A)

- Yhteistyön teemaviikosta: Viikko sai positiivista palautetta niin lapsilta kuin aikuisiltakin sekä koulussa että eskarissa. Systeemi toimivampi kuin edellisellä kerralla ja yhteistyö sujui mutkattomasti ja ryhmät olivat joustavia viime hetken aikataulumuutosten suhteen.
- Opetussuunnitelma uudistuksesta: Varpu ja Kati ovat mukana opetussuunnitelmauudistuksen työryhmässä. Uusi suunnitelma tulossa käyttöön syksyllä 2016. Suunnitelmaan tulee oma osio esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä. Opetussuunnitelma on kuitenkin koko kaupungin yhteinen, joten yhteisen suunnitelman tulee olla väljä, jotta se soveltuu kaikkien koulujen tarpeisiin.
- Revontulien Kaika kysellyt voisiko Sibeliuksen juhluvuoden ympärille rakentaa yhteistä teemapäivää? Aihe koetaan haastavaksi eskari-ikäisille, Varpun mukaan kouluun tulosaiheeseen liittyviä materiaaleja. Palataan asiaan myöhemmin.
- Tiedon siirrosta, koettu ongelmalliseksi. Päätetään ottaa käyttöön "Esikoululaisen kouluvalmiustaitojen arviointi" –lomake. Toiveissa, että lomakkeeseen lisätään myös "Vanhempien terveiset kouluun" –osio. Sanni kokoaa ideoiden ja muissa yksiköissä olevien mallien pohjalta taulukon osaksi opinnäytetyötään. Mahdolliset muutosehdotukset maaliskuussa, täytetään huhtikuussa.
- Viralliselle VK-palaverille ei enää kevään aikana tarvetta, kukin yhteistyötiimi sopii keskenään omista tapaamisistaan. Koettiin kuitenkin tarvetta aktiivisemmalle "epäviralliselle" kuulumisten vaihdolle. Sovittiin tiistain klo 12.10-12.25 kahvitauko viikoittaiseksi yhteiseksi kokoontumiseksi olohuoneessa.
- Eskariopettajat esittävät toiveen, että koulun luokkakaveritoiveet eivät kiertäisi turhaan eskarin kautta, koska systeemi on ollut sekava. Varpu selvittää, miten tilanteessa aiotaan tänä keväänä toimia.
- Huhtikuussa siirtopalaverit ja toukokuussa kouluun tutustuminen, niistä sovitaan erikseen.

Piispanlähteen lastentalo

- Esi- ja alkuopetuksen välinen
yhteistyö -

PIISPANLÄHTEEN LASTENTALO

Piispanlähteen lastentalo sijaitsee Kaarinassa, Varsinais-Suomessa. Se on monitoimijainen ympäristö, jossa saman katon alla toimivat päiväkotit, alakoulu, neuvolapalvelut, iltapäiväkerho- ja puistotoiminta sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton ylläpitämä perhekahvila. Päiväkotit ja muut palvelut muuttivat uudistetun Piispanlähteen alakoulun tiloihin vuonna 2012 ja samalla koulunimitys muuttui lastentaloksi.

Idea lastentalosta sai alkunsa Kaarinan kaupungin varhaiskasvatuksen johtajalta päivähoidon tarpeen kasvaessa. Lastentalon perustaminen johti Poikluoman ja Kirkkomäen päiväkotien lakkauttamiseen ja lisäksi koko alueen esiopetus keskitettiin lastentaloon. Lastentaloon on sijoitettu perusopetuksen luokat 1-5., luokat 6-9 on sijoitettu Piispanlähteen nuortentaloon, vajaan kilometrin päähän lastentalosta. Lastentalon päiväkotit on 120 -paikkainen.

Lastentalon toimintaperiaatteina on antaa lapsille perusvalmiudet kasvamiseen ja oppimiseen. Lastentalolle on myönnetty kansainvälisen Vihreän lipun käyttöoikeus ja alakoulu on mukana muun muassa KiVa Koulu – ohjelmassa. Alakoulun päämääränä on *”yhteistyökykyinen, erilaisuutta arvostava, kansainvälisesti toimiva, ympäristöä suojeleva, oppimisesta innostunut ja vastuuseen kasvanut oppilas, jonka kasvuympäristö on terveellinen ja turvallinen.”*

YHTEISTYÖN PERUSTAT JA TAVOITTEET

Esiopetuksen ja alakoulun välisen yhteistyön tavoitteina Piispanlähteen lastentalossa on:

- madaltaa esikoululaisten koulun aloittamiskynnystä
- lähentää esi- ja alkuopetuksen työ- ja toimintatapoja
- tuoda vaihtelua sekä esi- että alkuopetuksen arkeen

Koulun aloittamiskynnyksen madaltamiseen pyritään tutustuttamalla esikoululaisia yhteistyön kautta niin koulun tiloihin, toimintakäytäntöihin kuin koululaisiin ja opettajiinkin. Tavoitteena on tuoda esiopetusta ja alkuopetusta lähemmäksi toisiaan. Tarkoituksena on saada alkuopetus luopumaan perinteisestä ”luokka-ajattelusta” ja tuoda siihen mukaan esiopetukselle tyypillisiä toiminnallisen oppimisen piirteitä.

Yhteistyön avulla pyritään kehittämään lasten vuorovaikutustaitoja ja tutustuttamaan heitä toisiinsa. Esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyö mahdollistaa myös moniammatillisen yhteistyön lastentarhan- ja luokanopettajien kesken. Yhteistyön tavoitteena on rikastuttaa sekä esi- että alkuopetuksen toimintaa ja tuoda uusia ideoita sen toteuttamiseen. Yhteistyötä voidaan kytkeä erilaisten teemojen ympärille, joita on mahdollista rikastuttaa omissa esiopetusryhmissä ja koululuokissa.

Tavoitteena on, että yhteistyö ja yhdessä tekeminen nähtäisiin jokapäiväisenä asiana, joka ei vaatisi suuria ponnisteluja tai ylimääräisiä resursseja.

YHTEISTYÖN SUUNNITTELU

Piispanlähteen lastentalossa toimii Varhaiskasvatustiimi, johon kuuluvat Piispanlähteen päiväkodissa esikouluopettajina toimivat lastentarhanopettajat sekä Piispanlähteen alakoulun ensimmäisen ja toisen vuosiluokan luokanopettajat. Tiimi kokoontuu tarpeen mukaan muutaman kerran lukukaudessa. Varhaiskasvatustiimin tavoitteena on etsiä erilaisia yhteistyön muotoja, suunnitella yhteistyön käytännön toteutusta ja sopia käytännön järjestelyistä sekä arvioida toteutettuja yhteistyömuotoja ja niiden onnistumista.

Yhteistyön suunnittelu pienryhmissä

Esiopetusryhmiä on päiväkodissa kolme, samoin alkuopetuksen rinnakkaisluokkia. Kullakin esiopetusryhmälle on jaettu omat yhteistyöluokat:

Esiopetusryhmä Kuunsirpit → 1A & 2A

Esiopetusryhmä Revontulet → 1B & 2B

Esiopetusryhmä Pyrstötähdet → 1C & 2C

Kukin näistä tiimeistä suunnittelee esiopetusryhmien lastentarhanopettajien sekä alkuopetuksen luokanopettajien johdolla, millaisia yhteistyön muotoja ryhmät voisivat yhdessä toteuttaa. Tiimit kokoontuvat keskenään ensimmäisen kerran uuden lukuvuoden alkaessa syksyllä. Toiminnan suunnittelu tarkentuu vuoden mittaan, kun lapset ovat tulleet niin lastentarhan- kuin luokanopettajillekin tutuiksi ja he osaavat paremmin määritellä, millainen yhteistoiminta olisi juuri heidän lapsiryhmälleen sopivinta.

TIETOJEN SIIRTYMINEN

Esikoulunopettajat täyttävät jokaisesta esikoululaisesta ”Kouluvalmiustaitojen arviointi” – kaavakkeen. Kaavakkeessa arvioidaan esikoululaisten työskentely-, vuorovaikutus- ja sosiaalisia taitoja asteikolla ”Hyvä” - ”Vaihtelevasti” - ”Tarvitset vielä harjoitusta”. Täytetty kaavake annetaan esikoululaisten vanhemmille, jotka allekirjoituksellaan hyväksyvät näiden arvioiden siirtymisen lapsensa tulevalle luokanopettajalle. Samalla vanhemmilla on mahdollisuus kirjata arvioon omia terveisiään lapsensa tulevalle luokanopettajalle.

Syksyllä uuden lukuvuoden alkaessa järjestetään esikoulunopettajien vierailukäynnit niihin koululuokkiin, joihin heidän edellisen vuoden esikoululaisensa on sijoitettu. Ennen tätä vierailua ensimmäisen luokan opettajat varmistavat salassapitovelvollisuuksien täyttymiseksi oppilaiden vanhemmilta Wilman kautta, saako lasten koulukuulumisista kertoa esikoulunopettajille vierailun yhteydessä.

YHTEISTEN TILOJEN KÄYTTÖ

Esikoululaiset ruokailevat päivittäin koulun ruokalassa. Tätä kautta koulun ruokala ja ruokalinjaston käyttö tulevat lapsille tutuksi. Esikoululaiset syövät ruokalassa lounaan lisäksi myös aamu- ja välipalan. Välipala-aikaan samaan aikaan ruokailevat myös koulun iltapäiväkerhossa olevat eka- ja tokaluokkalaiset.

Jokaisella esiopetusryhmällä on koululuokkien tapaan kerran viikossa oma kirjastovuoro koulun kirjastossa. Tällöin aina pieni joukko esiopetusikäisiä pääsee tutustumaan koulun kirjastoon ja lainaamaan sieltä kirjoja päiväkodin käyttöön.

Piispanlähteen alakoulussa kaikki alkuopetuksen luokat on sijoitettu vierekkäin. Eskarilaiset voivat sovitusti käyttää myös näitä koulun luokkatiloja niiden ollessa tyhjillään. Helppöiden tämä on sovittavissa kunkin esiopetusryhmän omien yhteistyöluokkien kanssa. Piispanlähteen lastentalossa on myös mm. älytaululla ja säckituoleilla varustettu Innoluokka, joka on sovittuina ajankohtina myös esiopetuksen käytössä. Esi- ja alkuopetuslaiset ovat muutenkin tervetulleita vierailemaan toistensa tiloissa puolin ja toisin.

IDEOITA YHTEISTYÖHÖN KÄYTÄNNÖSSÄ

KAIKKIEN ESI- JA ALKUOPETUSLAISTEN YHTEISTYÖ

YHTEISET LAULUHETKET

Yhteisten lauluhetkien avulla on helppo luoda yhteisöllisyyden tunnetta ja koota koko esi- ja alkuopetus samaan tilaan. Lauluhetket on helppo rakentaa jonkin esimerkiksi kalenterin kannalta ajankohtaisen teeman ympärille; joulun, ystävänpäivän, pääsiäisen yms.

TEEMAVIIKOT

Esiopetuksen ja alkuopetuksen välillä toteutetaan lukuvuosittain ainakin yksi yhteistyön teemaviikko. Teeman ympärille voidaan kytkeä niin esiopetus- kuin opetussuunnitelmaan-kin sopivia liikunnallisia, musiikillisia ja kädentaidollisia toimintoja.

Mahdollisia teemoja

- Afrikka
- Avaruus
- Intiaanit
- Jokin satu (esim. Peppi Pitkätossu, Muumit, Peter Pan...)
- Kalevala
- Keskiaika
- Luonto
- Maatila
- Matka maailman ympäri
- Merirosvot
- Metsän eläimet
- Pääsiäinen
- Sadonkorjuu
- Salapoliisitehtävät
- Sirkus
- Syksy/Talvi/Kevät
- Tuhannen ja yhden yön sadut
- Viidakko

Teemaviikon suunnittelussa ja toteutuksessa huomioitavaa:

- Suunnittelu on aloitettava aina riittävän ajoissa.
- Ohjelmaa ei saa olla liian paljon.
- Suunnitteluvastuu kannattaa jakaa pienemmille tiimeille.
- Aikataulutusta ja siirtymiä helpottaa toteutus kuudessa pienryhmässä: Kukin ryhmä muodostuu puolikkaasta esiopetusryhmästä, puolikkaasta ekaluokasta ja puolikkaasta tokaluokasta.

VIHREÄN LIPUN YHTEISTYÖ

Piispanlähteen lastentalossa toteutetaan Vihreän lipun kestävän kehityksen ohjelmaa. Vihreän lipun ohjelman keskeisiin periaatteisiin kuuluu toiminnan jatkuvuus ja pitkäjänteisyys ja kestävän kehityksen opetus aloitetaan lastentalossa jo päiväkodissa.

Myös esikoululaisille järjestetään säännöllisin väliajoin omia Ympäristöraateja. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä voidaan helposti toteuttaa pyytämällä eka- ja tokaluokkalaisia näihin Ympäristöraateihin kertomaan oppimistaan kestävän kehityksen aiheista esikoululaisille. Lisäksi esiopetuslaiset voivat osallistua koulun mahdollisiin energian säästöviikkoihin yms. Koko lastentalon yhteistyönä järjestetään myös vuosittain energiansäästön EARTH HOUR – tapahtuma.

YHTEISTYÖTIIMEITTÄIN TOTEUTETTAVA YHTEISTYÖ

YHTEISET RETKET

Yhteistyötiimit voivat toteuttaa yhteisiä retkiä, joko ihan vain koulun metsään tai muualle lähimaastoon. Yhteisillä retkillä ei tarvitse olla paljon valmiiksi suunniteltua ohjelmaa vaan on tärkeää myös tarjota lapsille mahdollisuus eskarien ja koululaisten yhteiseen vapaaseen leikkiin.

VALOKUVASUUNNISTUS

Yhteistyötiimien kesken voidaan toteuttaa valokuvasuunnistus Lastentalon lähiympäristössä. Valokuvasuunnistus tutustuttaa esikoululaisia kouluympäristöön ja vaatii lapsilta yhteistyön tekemistä ja kehittää heidän tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaitojaan. Suunnistusta varten on olemassa esiopetuksessa valmiit materiaalit.

LUKU- JA PELIHETKET

Lukemista voidaan toteuttaa esimerkiksi niin, että koululaiset valitsevat luettavakseen lyhyet kirjat ja lukevat ne ensin itse. Sen jälkeen he käyvät sovittuna viikonpäivänä pareittain pitämässä lukuhetken eskareille lukemistaan kirjoista. Tai vaihtoehtoisesti niin että koululaiset tulevat koko luokan voimin vierailulle eskariin ja kukin koululainen lukee lyhyen kirjan yhdelle eskarille. Alkuopetuksen luokat voivat yhdistää lukuprojektin omiin lukudiplomeihinsa.

Yhteisten pelihetkien avulla lapset pääsevät tutustumaan toisiinsa toiminnallisen yhteistyön kautta. Pelihetkiin voidaan myös ottaa erilaisia teemoja kuten matemaattiset pelit tai muistipelit. Erilaisia pelejä löytyy esiopetuksen puolelta runsaasti.

EKA- JA TOKALUOKKALAISET ESKARILAISTEN "OPETTAJINA"

Eka- ja tokaluokkalaiset voivat tulla vierailemaan eskariryhmissä myös toimiakseen "opettajina". Koululaiset voivat askarrella oppitunneillaan opiskelemistaan aiheista postereita ja tulla niiden avulla opettamaan oppimaansa esikoululaisille. Tämä tehostaa myös koululaisten omaa oppimisprosessia. Vaihtoehtoisesti opetelluista asioista voi tehdä esimerkiksi laulun tai näytelmän. Hyviä aiheita ovat esimerkiksi luonnontietoon ja erilaisiin juhlapäiviin (Runebergin päivä, Kalevala tms.) liittyvät asiat. Koululaiset voivat myös esimerkiksi kuvaamataidon tunnilla toteuttaa jonkin yksinkertaisen askartelun ja tulla sen jälkeen pieninä ryhminä opettamaan sen tekemistä eskareille.

ESKARIT MUKAAN LIIKUNTATUNNILLE

Liikuntatunneilla eka- ja tokaluokkalaisilla on myös käytössään koulun liikuntasali, jolloin tilaa yhteiselle toiminnalle on enemmän. Isommalla porukalla on mahdollista järjestää esimerkiksi olympialaiset tai lapsia voidaan jakaa pienempiin ryhmiin esimerkiksi liikuntaleikkejä varten. Liikunnallisen toiminnan kautta lapset pääsevät konkreettisesti tekemään yhdessä ja tutustumaan toisiinsa.

KOULUKUMMI

Jokaiselle eskarille voidaan arpoa eka- tai tokaluokalta oma koulukummi. Näille koulukummeille voidaan puolin ja toisin askarrella esimerkiksi kortteja jouluna/ystävänäpäivänä/pääsiäisenä. Lisäksi sekä esi- että alkuopetuksen käytössä olevien lapaiden avulla eskarilaiset ja koululaiset voivat kuvata videotervehdyksiä lähetettäväksi toisilleen. Tällöin yhteistyöhön pystytään kytkemään myös näiden laitteiden käytön opettelu.

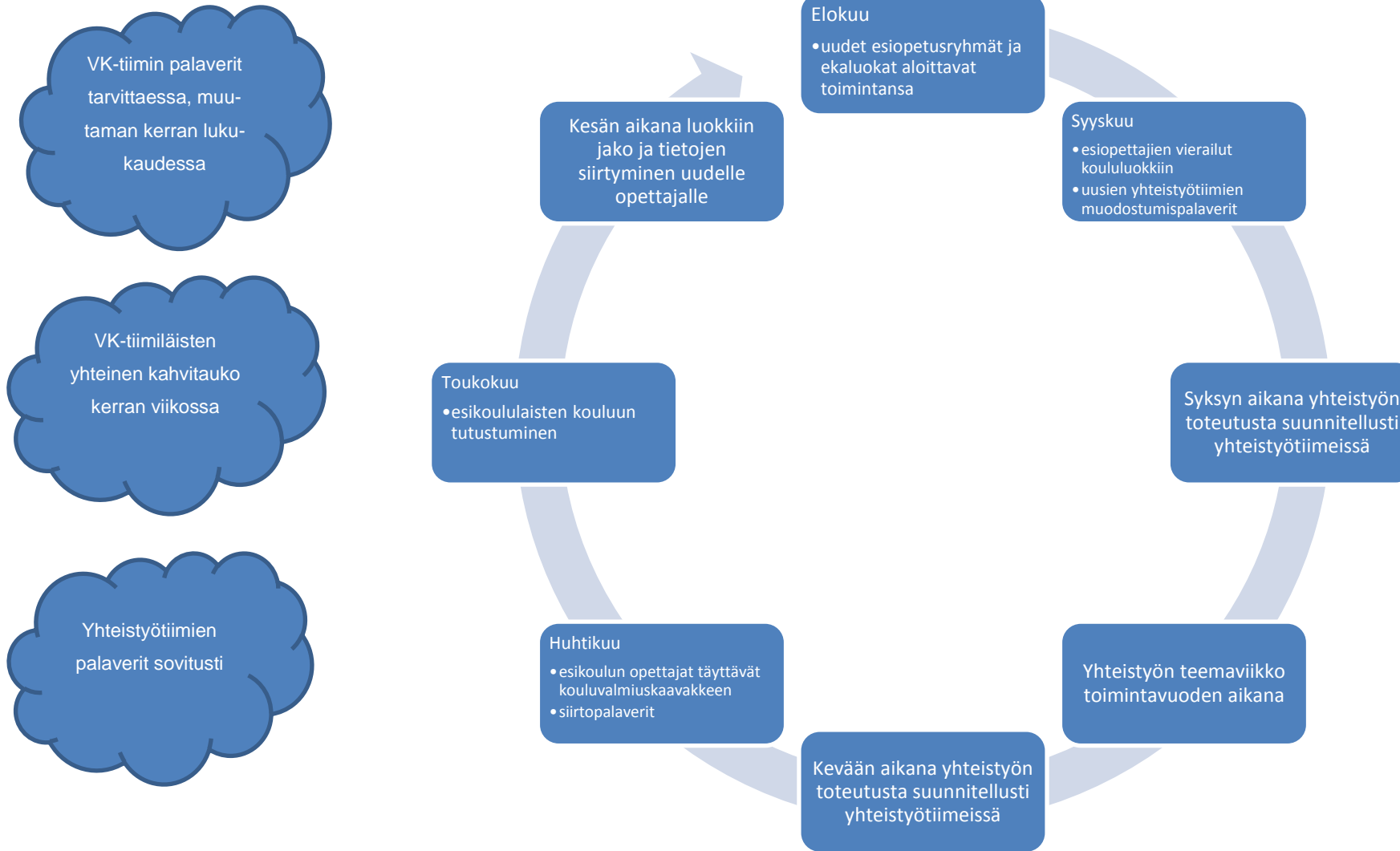
YHTEISET JUHLAT

Yhteistyötiimit voivat järjestää myös omia teemapäiviään esimerkiksi pienimuotoisten juhlien muodossa. Juhlia varten esikoululaiset voivat esimerkiksi leipoa ja askarrella koristeita ja koululaiset suunnitella yhteisiä leikkejä. Hyviä teemoja ovat esimerkiksi halloween-, ystävänpäivä- tai vappurieha.

JOKAPÄIVÄINEN YHTEISTYÖ

Niin eskarit kuin koululaisetkin voivat kutsua toisiaan seuraamaan ryhmiensä tekemiä esityksiä, joulujuhlaharjoituksia tai vaikka katsomaan järjestämäänsä näyttelyä. Tärkeintä on ylläpitää yhteistyötä aktiivisesti ja tehdä lapsille selväksi että eskarit ovat tervetulleita käymään sovitusti koulussa ja koululaiset eskarissa. Tällöin koulu tulee eskareille tutummaksi ympäristöksi ja myöskään koululaiset eivät koe eskariopettajien ”unohtaneen” heitä.

YHTEISTYÖN VUOSISUUNNITELMA

YHTEISTYÖN SUUNNITTELU TIIMEITTÄIN

MITÄ	MILLOIN	VASTUUHENKIÖ

ESIKOULULAISTEN KOULUVALMIUSTAITOJEN ARVIOINTI

Hyvä esikoululaisen vanhempi,

Lapsenne on siirtymässä ensi syksynä esiopetuksesta perusopetukseen. Olemme esiopetuksessa arvioineet hänen kouluvalmiustaitojaan oheisen lomakkeen avulla. Tähän lomakkeeseen kootut tiedot tullaan antamaan tiedoksi lapsenne tulevalle luokanopettajalle. Lapsen kouluvalmiustaitojen arvioinnin tavoitteena on tukea lapsenne kouluun siirtymistä ja oppimista.

Allekirjoittamalla lomakkeen hyväksytte, että tiedot siirtyvät tällaisinaan lapsenne tulevalle opettajalle. Voitte lisätä taulukkoon omat terveisenne lapsen tulevalle opettajalle niille varattuun tilaan.

ESIKOULULAISEN KOULUVALMIUSTAITOJEN ARVIOINTI

Lapsen nimi: _____

H = Hyvä

V = Vaihteleva

T = Tarvitset harjoitusta

Työskentelytaidot:

Annat muille työrauhan.	
Osaat toimia ohjeen mukaan itsenäisesti.	
Noudatat sovittuja sääntöjä.	
Siirryt joustavasti toiminnasta toiseen.	
Jaksat tehdä tehtävät loppuun asti.	
Pystyt olemaan tarvittaessa paikallasi.	
Pystyt itsenäiseen työskentelyyn.	
Osaat huolehtia kotitehtävistäsi.	
Työskentelet huolellisesti.	
Osaat huolehtia työvälineistäsi.	

Sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot:

Osaat kuunnella muita.	
Osallistut keskusteluun.	
Tulet toimeen muiden kanssa.	
Kestät pettymyksiä ja turhauttavia tilanteita.	
Osaat ratkaista ristiriitoja myönteisin keinoin.	
Osaat ja rohkenet pyytää tarvittaessa apua.	
Sinulla on hyvät tavat.	
Muuta mainittavaa:	

Vanhempien terveiset kouluun:

--

Päivämäärä ja huoltajan allekirjoitus: _____